

dossier
associació de dones periodistes

dones

Temari 2023 núm. 53 3 €

**75 anys de la
signatura de
la Declaració
dels Drets Humans**

VULNERACIÓ!

2023
número 53

sumari

3 Editorial

4-8 El paper de les dones en la història i evolució de les Declaracions dels Drets Humans
Per Angelina Salut

9 Posar el focus en la dignitat, avui és més urgent i necessari que mai
Per Mavi Carrasco

10-11 La tasca incommensurable de fotògrafs i fotògrafes que delaten i denuncien la deshumanització d'aquesta societat
Per Carmel-la Planell

12-13 Fotoperiodisme: mirades amb compromís
Per Anaïs Barnolas

14 Dels desitjos als drets humans
Per Maite Moreno i Carolina Barber

15-17 Els drets de les dones 75 anys després de la Declaració
Per Paloma H. Pastor

18-20 Dones en moviment. Dismuntant mites sobre les migrants
Per Saray Mosquera

21 De Girona a Kigoma: un projecte de la UdG ajuda a dones tanzanes a sortir de la pobresa
Per Laura Manzanera

22-23 Cal una revisió dels seculars Drets de la Família, promulgats el 1948, per a assistir a unes noves familiaritats i altres vincles de convivència
Per Carmel-la Planell

24-25 Opinió Per Cristina Gallach i Esther Giménez-Salinas

26-27 Llibertat de premsa, gènere i drets humans: un desideratum Per Sonia Herrera

28-29 La solidaritat no entén d'institucions ni de països Per Sarahi Chahin

30-32 L'Administració administrada

33 Persistència i esperança en la força de les dones sahrauís en la seva lluita infrangible
Per Nazha El Khalidi

34-35 GIRA Mujeres: Idees que mouen el món
Per CCEP Comunicació

36-37 TIMELINE Fites a tenir en compte
Per Laura Manzanera

38 Entrevista a Soraya Rodríguez Per Angelina Salut

39 Dones pioneres de la Unió Europea, un reconeixement a la seva tasca Per Angelina Salut

40-41 Directori d'entitats catalanes que realitzen projectes de cooperació internacional Per Clara Esparza

42-51 Perfils de:
Inés Alberdi Per Paloma H. Pastor

Michele Bachelet Per Jéssica Pérez

Teresa Montaña Per Luisa Martínez-García

Lydia Cacho Per Luisa Martínez-García

Marta Busquets Gallego Per Paloma H. Pastor

Kim Manresa Per Esther Molas

Bamba N'dir Per Clara Esparza

Ebbaba Hameida Per Ana Valiño

Malala Yousafzai Per Aurora Anton

Podeu accedir directament a tots els enllaços dels Recursos des de la versió PDF de la revista a www.adpc.cat a l'apartat Publicacions

crèdits

Barcelona, novembre de 2023, núm. 53

Consell de redacció: Mavi Carrasco, Marta Corcoy, Esther Molas, Carmel-la Planell, Montse Puig, Àngela Salut, Marga Solé, Aurora Anton, Laura Manzanera · Coordinació i edició: Marta Corcoy · Correcció: Esther Molas · Disseny gràfic i maquetació: Alicia Gómez-Villuendas · Impressió: Gramagraf

Edita: Associació de Dones Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya 10, 1r. - Tel: 93 412 11 11 / 93 412 46 56
E-mail: adpc@adpc.cat Subscripcions: www.adpc.cat
Web: www.adpc.cat
www.donesdigital.cat

Dipòsit legal: B-44.200-2000

Revista associada a:

Imprès en paper reciclat

editorial

Tres anys després d'acabada la II Guerra Mundial, el 10 de desembre de 1948, els 58 estats membres de l'Assemblea General de l'ONU, aproven la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) amb 48 vots a favor i 8 abstencions de la llavors Unió Soviètica, dels països de l'Europa de l'Est, d'Aràbia Saudita i de Sudàfrica. I 75 anys després, aquests països que es van abstenir són els que més incompleixen aquesta Declaració.

Fent una lectura detinguda dels 30 articles, podem afirmar que tots es vulneren, en certs països més que en d'altres i amb més o menys intensitat en funció de la qualitat democràtica assolida.

Podríem fer un rànquing dels drets més vulnerats? Difícil. En una mesura o altre tots es vulneren i els més bàsics per viure una vida digna són els que més s'incompleixen.

Només a tall d'exemple: tenim la cruel guerra entre Israel i Palestina on s'incompleix un dels principis bàsics: els habitants de Gaza, privats de llibertat de moviment, sense aliments, on la vida no val res. Sense oblidar les altres més de 30 guerres o conflictes armats que hi ha actualment al món.

I no hem d'oblidar les agressions contínues que pateixen les dones: violències sexuals, matrimonis forçats, violacions, sense dret a l'educació...

Al llarg de tots aquests anys s'han celebrat diverses conferències mundials amb acords en la defensa dels drets de les dones sense una efectiva aplicació. A la pràctica són només simples declaracions d'intencions.

En el primer món on vivim amb totes les comoditats no hauríem de tolerar més aquestes flagrants violacions dels més bàsics drets humans. I exigir a les administracions, institucions i organismes internacionals una cosa ben senzilla com el compliment de les normes fetes per elles mateixes. Amb això ja en tindríem prou per humanitzar aquesta societat.

Les persones que van redactar la DUDH fa 75 anys, ja van posar el focus en la dignitat humana. La realitat és tossuda i ens mostra dia a dia que estem molt lluny encara d'assolir aquest principi. La ciutadania ha de ser conscient d'aquesta vulneració continuada i s'ha de mostrar activa contra les injustícies d'uns pocs governants egòlatres i malalts de poder.

El paper de les dones en la història i evolució de les Declaracions dels Drets Humans

El món sencer està d'aniversari, un aniversari especial: el 10 de desembre farà 75 anys de la Declaració Universal dels Drets Humans -DUDH-. A l'acabar la Segona Guerra Mundial, líders de tot el món van decidir assegurar a negociar i redactar el que havia de ser la Carta Magna de la Humanitat, per evitar que es repetís un conflicte similar.

Aquesta Declaració, proclamada a París el 10 de desembre de 1948 per l'Assemblea General de les Nacions Unides, no va sorgir per generació espontània sinó que és el resultat del treball, en pro dels drets i la igualtat, de moltes persones al llarg de segles, incloent-hi intents anteriors com són els Drets de l'home i el ciutadà (1789) i els Drets de la dona i la ciutadana (1791), entre d'altres.

LA DUDH recull els drets de totes les persones sense importar-ne la seva raça, gènere, orientació sexual, religió o origen ètnic. Ens interessen especialment les dones, tant les que van participar en l'elaboració d'aquesta com les que segles abans van anar aplanant el camí i defensant els drets de les dones.

Per Angelina Salut i Mojà

Dones en la redacció de la Declaració dels Drets Humans

L'any 1947 es va formar a l'ONU la Comissió de Drets Humans per redactar l'esmentada DUDH. És de justícia destacar la participació de dones com Eleanor Roosevelt, presidenta de la Comissió, i altres que com a delegades de diferents països, tant d'Orient com d'Occident i que tot i ser minoria, van contribuir a què la declaració fos universal i que els drets de les dones hi estiguessin inclosos així com les llibertats i la dignitat humana. Un text on es contempla la perspectiva de

Eleanor Roosevelt (Nova York, 1884). Escriptora i exprimera dama de Nord-Amèrica. Primera dona delegada a l'Assemblea General de Nacions Unides i presidenta del comitè encarregat de redactar la DUDH, on va tenir un paper clau tant en la creació com en l'aprovació. Defensora dels drets de les dones, dels treballadors migrants i dels afroamericans, es va

gènere, amb llenguatge inclusiu i no només pel que fa als drets de les dones, sinó que garanteix la igualtat per a tots.

Aquestes dones i moltes més van participar a fer que el món sigui més just i igualitari. Fem un ràpid recorregut, doncs, per algunes de les van ser artífexs de la universalitat dels Drets Humans, tot i que encara ara, fins i tot en els mateixos països promotors, hi ha molts drets, especialment de les dones, que no són respectats.

convertir en una activista referent pels moviments feministes i antiracistes del segle XX. Hi ha qui diu que sense la intervenció d'una dona de conviccions feministes com Eleanor Roosevelt no hauria estat possible una Declaració com la que tenim. Va fer canviar "Declaració dels Drets de l'Home" per "dels Drets Humans" amb el que això representa.

Evdokia Uralova (Bielorrússia, 1902). Política i diplomàtica que va defensar la igualtat salarial per a les dones. Va aconseguir que l'art 23. 2 digui "Tota persona, sense cap discriminació, té dret a igual salari per igual treball". Amb Fryderyka Kalinowski (Polònia) i Elizaveta Popova (URSS) van fer que es reflectissin els drets de les persones de territoris no autònoms en l'Art 2. "... A més, no es farà cap distinció.../..., tant si és independent com .../... si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania".

Bodil Begtrup (Dinamarca, 1903). Activista pels drets de les dones i primera dona ambaixadora danesa de la història. Promotora de la Comissió de la Condiició Jurídica i Social de les dones (CSW) que va presidir i des d'on va promoure la igualtat de gènere. Per a ella era molt important el llenguatge inclusiu. Va aconseguir que en l'art 26, que fa referència al Dret a l'Educació, es canviés "Tot home" per "Tota persona té dret a l'educació...". No va aconseguir incloure-hi els drets de les minories a l'educació.

Marie-Hélène Lefauchaux (França, 1904). Política i membre de la resistència francesa en la Gran Guerra. Amb Bernardino va ser una de les fundadores de la CSW, que va presidir. Va lluitar per aconseguir incloure en la DUDH la no discriminació per sexe. Art. 2.1. "Tothom té tots els drets i llibertats .../..., sense cap distinció de raça, color, sexe,...".

Minerva Bernardino (República Dominicana, 1907). Diplomàtica i feminista, defensora destacada dels drets de les dones d'Amèrica Llatina i del Carib. Va aconseguir que s'inclouessin els drets civils i el sufragi de les dones a la Constitució del seu país. Membre de la CSW i vicepresidenta d'UNICEF, va ser responsable de què en el preàmbul digui "...la igualtat de dret d'homes i dones..." i a l' Art 2.1 "...sense cap distinció por motius de raça, color, sexe...".

Hansa Mehta (Índia, 1897). Activista, educadora social, escriptora i política. Delegada de l'Índia a la Comissió de Drets Humans de l'ONU (1947-48) i vicepresidenta fins el 1958. Defensora del llenguatge inclusiu en el text, amb l'ajut de Begtrup i Bernardino, se'ls atribueix el canvi en l'article 1, "Tots els homes..." per "Tots els éssers humans neixen lliures i iguals". El 1946 i 47 va presidir l'All India Women's Conference, que promou l'educació de les dones i les nenes i la defensa dels seus drets. L'educació era l'eina per reformar la societat i defensar els drets de les dones. Se li adjudica l'aprovació de la llei que va abolir el matrimoni infantil a l'Índia.

Angela Jurdak Khoury (Líban, 1915). Activista i diplomàtica en un moment i en un lloc on les dones estaven considerades ciutadanes de segona. Les seves eines eren el feminisme i l'educació. Professora d'Universitat al Líban i primera dona diplomàtica del seu país va ser secretària general de la Delegació del Líban a la Conferència de l'ONU i membre de la CSW. L'única dona del món àrab que en aquell moment formava part d'una delegació. Va participar a donar forma a la DUDH.

Begum Shaista Ikramullah (Calcuta-Pakistan, 1915). Política pakistanesa. Primera dona musulmana en obtenir un doctorat en Literatura a la Universitat de Londres (1940). Va formar part de l'Assemblea constituent de Pakistan. Va apostar per la igualtat de drets en el matrimoni i contra els matrimonis forçosos i infantils. En l'elaboració de la DUDH, va defensar que s'hi incorporessin els conceptes de llibertat, igualtat i lliure elecció en el matrimoni. Art 16.1. "Els homes i les dones, a partir de l'edat núbil, tenen dret, .../... i a fundar una família. Gaudiran de drets iguals pel que fa al casament, durant el matrimoni i en la seva dissolució. 16.2. "Només es realitzarà el casament amb el lliure i ple consentiment dels futurs esposos".

Lakshmi Menon (Índia, 1899). Advocada, política i defensora de l'educació de les dones. Delegada de l'Índia en l'Assemblea General de l'ONU (1948). Defensora de la universalitat dels Drets Humans, considerava que les dones i els homes que estaven sota domini colonial s'havien d'explicitar en la DUDH, sinó no se'ls consideraria inclosos en el "TOTS" del text de la Declaració. Va denunciar el relativisme colonial, que per a ella ajuda a perpetuar la creença del grup colonial com a superior a la resta. Defensora de la incorporació de la no discriminació per sexe en tota la Declaració i de la inclusió de la frase "la igualtat de drets d'homes i dones" en el preàmbul.

Aquí atribueixo a cadascuna allò més destacat, però la UNIVERSALITAT dels Drets Humans va ser el resultat de la feina colze a colze de totes elles i, a més a més, havent de superar els esculls que la resta de membres masculins de la Comissió els hi posaven.

Eleanor Roosevelt té la Declaració Universal dels Drets Humans (Nova York, 1949)

Precursoras de la Declaració

No es pot obviar que el concepte Drets Humans va molt lligat a la Il·lustració (s. XVII-XVIII). Són moltes les figures femenines, activistes, escriptores i intel·lectuals, que van defensar els drets de les dones abans de la DUDH

Laura Cereta (Itàlia, 1469-1499). Molt instruïda i amb ganes de saber, va rebre una educació pròpia dels homes, amb disciplines com matemàtiques, ciències, astrologia, religió... Va estar fortament influenciada pels clàssics, d'aquí la seva vessant humanística. La seva obra, especialment les seves epístoles, estan considerades la base del feminisme de la Il·lustració.

Com a la majoria de dones que volien fer o feien un pas endavant en aquella època, necessitava ser lliure. El destí la va afavorir. Vídua molt aviat i sense responsabilitats familiars ni cap tutela de pare ni marit, va poder continuar dedicada a les seves passions, les activitats intel·lectuals i escriure. Per a ella, l'aprenentatge era bàsic.

En les seves obres i especialment en les cartes, Cereta es mostra una feminista apassionada, debatent temes com l'opressió matrimonial, el dret de les dones a l'educació, el seu paper en la història, cultura i vida, així com la seva capacitat política. També parla de la mort, de la vida, del destí i de política.

Considera que les tasques de la llar són un fre per a què les dones puguin assolir les seves ambicions literàries i les engresca a millorar les seves vides amb el desenvolupament del seu caràcter. I tot i defensar fèrrimament la feminitat, critica les dones que tenen més interès pel seu aspecte, les joies o la cosmètica, que no pas per la seva ment.

El fet de mostrar-se amb la mateixa capacitat intel·lectual que els homes, li va comportar moltes crítiques, tant d'homes com de dones.

Es considera que Cereta va obrir el camí a escriptores feministes de la Il·lustració com A. Finch, A. Barbauld, Mery Wollstonecraft, J. Baillie.

Un parell de segles després, a Mèxic, trobem una dona molt interessant, **Sor Juana Inés de la Cruz (1651-1695)** que es va convertir en una figura destacada de la literatura colonial del segle XVII. I que tot i ser religiosa de clausura va ser pionera en la reivindicació dels valors i drets de les dones. Dorothy Schons la considera "la primera feminista al Nou Món".

En un món predominantment misogin i masclista, on la cultura i la literatura eren masculines i on la universitat només era per als homes, per a una enamorada de les lletres com Sor Juana Inés, l'única possibilitat per continuar estudiant, escrivint

i lluitant com a dona era des de l'Església. Per estar lliure de lligams va ingressar en un convent de clausura, des d'on va seguir estudiant, experimentant i escrivint amb un discurs feminista que no existia en aquells moments. La seva cel·la, convertida en biblioteca i en un lloc ple d'artefactes científics, va esdevenir punt de reunió de poetes, escriptors, filòsofs i intel·lectuals, fent activitats reservades per als homes.

Sor Juana Inés té una intensa producció, diferents gèneres i especialment epístoles, en la que va poder defensar les dones i exposar els seus pensaments sense ser pressionada ni jutjada, i sense dependència ni d'un pare ni d'un marit. Va aconseguir en les seves obres que la dona deixés de ser l'element passiu en la relació amorosa, recuperant el seu dret a expressar-se. Volia crear un univers, si més no literari, on regnés la dona per sobre de tot.

Homes necis, Primer somni o Els esforços d'una casa són una mostra de la seva defensa de les dones. També són obres a destacar la *Carta atenagòrica* (1690) i *La Respuesta a Sor Filotea de la Cruz* (1691), cartes que possiblement van marcar la fi de la seva producció literària. *La Respuesta* va dirigida a Manuel Fernández de la Creu, bisbe de Poble, en resposta a *Carta de Sor Filotea de la Cruz* en la que entre altres coses recomanava a Sor Juana dedicar-se a la vida monàstica, d'acord amb la seva condició de monja i dona, i que deixés els temes mundans i seculars per als homes. Sor Juana va aprofitar *La Respuesta* per reivindicar el dret de les dones a l'aprenentatge i sentencià que el coneixement «no només els és lícit, sinó molt profitós». Denunciava i criticava el lloc que s'atorgava a la dona a la colònia i la injustícia de la que era víctima.

Des de la seva recuperació a principis del segle XX, Sor Juana Inés ha estat objecte d'un intens debat sobre si era o no feminista. Tal vegada, potser no respon al criteri de feminisme actual, però és evident que va aprofitar la seva posició i coneixements per defensar i reivindicar el dret de les dones a l'aprenentatge que la societat del moment no els hi permetia; que va desafiar la norma, estudiant i tractant temes que eren "privatius" per a les dones: ciència, filosofia, teologia o literatura. De fet, la majoria dels estudiosos actuals, consideren que Sor Juana va advocar per la igualtat dels sexes i pel dret de la dona a adquirir coneixements. Fins i tot el mateix A. Alatorre, que no la considera feminista, reconeix a Sor Juana com "la pionera indiscutible -almenys al món hispanoparlant- del moviment modern d'alliberament femení".

El concepte Drets Humans va molt lligat a la Il·lustració

A França, en plena ebullició revolucionària, trobem **Olympe de Gouges (Marie Gouze, Montalban, 1748)**, una altra dona que destaca pel seu pensament il·lustrat, la defensa de la igualtat i la separació de poders, i la lluita contra l'esclavatge i a favor dels drets de les dones.

En els segles XV, XVI, XVII les dones no necessitaven estudis ni lectures, la seva missió a la vida era casar-se i tenir descendència. Cal dir, doncs, que no eren lliures excepte les dones vídues o solteres, sense homes a la família per tutelar-les. Això sí, calia que fossin autosuficients, sinó la sortida era o bé tornar-se a casar, entrar al convent o la prostitució.

El matrimoni en aquells moments no era més que una mena de compravenda de les joves, predestinades a estar a casa i cuidar la família.

Tot i que es va casar, Marie Gouze va enviuar molt aviat, fet que va ser la seva salvació. Poc després qualificava el matrimoni com la "tomba de la confiança i de l'amor". Vídua i sense tutela de ningú, es va traslladar a París amb el seu fill, on va poder desenvolupar la seva carrera literària així com la seva faceta d'activista. En les seves obres, teatre, pamflets, cartes... en què posava de manifest la situació dels esclaus negres, feia propostes de reformes socials als representants de la Revolució; proposava l'emancipació femenina; la igualtat de drets tant en la vida pública com en la vida privada, i l'equiparació jurídica, legal i política de les dones versus els homes. Defensava també un contracte matrimonial basat en la igualtat entre marit i muller, així com la instauració del divorci i el reconeixement dels nens nascuts fora del matrimoni. S'oposava a la pena de mort.

Olympe, defensora dels drets de les dones i de les llibertats, una revolucionària d'idees massa avançades, fins i tot pels que van fer la Revolució del 89.

La seva obra cabdal, en plena Revolució Francesa, *La Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana (Les droits de la femme, 1791)*, començava dient: "Home, ets capaç de ser just? Una dona et fa aquesta pregunta". En ella denunciava la falta de llibertats i possibilitats de les dones i en reivindicava els drets, reclamant-ne la igualtat legal, política i social. Era la resposta a la *Declaración des droits de l'homme et du citoyen* (1789), redactada per l'Assemblea Nacional i que només reconeixia la condició de ciutadania als homes, deixant les dones en una situació d'inferioritat. *La Declaració d'Olympia* va ser enviada a l'Assemblea Nacional i a la reina. *La Declaració* es pot considerar un preludi de la Declaració Universal dels Drets Humans.

"Ja és hora que es faci una revolució en els costums femenins, ja és hora de retornar a les dones la seva dignitat perduda, i que contribueixin com a membres de l'espècie humana a la reforma del món canviant elles mateixes"
Mary Wollstonecraft

En plena radicalització de la revolució, Olympe va denunciar durament la creació del Comitè de Salvació Pública pels seus excessos i la vulneració dels drets i va atacar directament a Robespierre. Aquest fet la va convertir en objectiu dels jacobins que l'estiu del 93 la van empresonar i, sense cap judici, al novembre va ser guillotina.

Paral·lelament a Anglaterra trobem a **Mary Wollstonecraft (1759-1797)** activista, autodidacta, filòsofa i escriptora que defensa els drets de les dones i la universalització dels ideals de la Revolució Francesa. Preocupada especialment per la importància de l'educació de les dones, va escriure *Thoughts on the Education of Daughters: with Reflections on Female Conduct, in the More Important Duties of Life*, (1787), un llibre de conducta amb consells sobre educació femenina. Argumenta que les dones haurien de tenir una educació proporcional a la seva posició per poder redefinir aquesta posició. Per a Mary Wollstonecraft és molt important que les mares sàpiguen educar les filles tant per a la societat com per arribar a ser bones "companyes" dels seus marits i per a elles mateixes.

L'any 1790 va escriure "A Vindication of the Rights of Men", en resposta a l'obra que condemnava la Revolució francesa, *Reflections on the Revolutions in France* (E. Burke-1790). Poc després escriuria "A Vindication of the Rights of Woman" (1791), on defensa els drets de les dones. Després de la seva publicació, marxa a França per viure la Revolució en primera persona.

"Eduqueu les dones com els homes. Aquest és l'objectiu que jo proposo. No desitjo que tinguin poder sobre ells, sinó sobre elles mateixes"

Mary Wollstonecraft a través de l'escriptura es va dedicar a proclamar la importància de l'educació de la dona en igualtat de condicions que els homes, i la situació de les dones i la manca de drets en la societat del seu temps. Sentenciava que les dones no són inferiors als homes, sinó que tenen menys accés a l'educació. I afirmava que són éssers humans que mereixen els mateixos drets fonamentals que els homes.

Defensava la construcció d'un ordre social basat en la igualtat i en la raó, amb escoles mixtes i reclamant l'emancipació de la dona. Tot plegat pensaments molt avançats per a la seva època, que l'han portat a ser considerada com una de les figures cabdals de la filosofia feminista. Wollstonecraft, amb una vida personal agitada, sabia del que parlava i cercava una transformació de la realitat social que imperava a la seva època i que no limités a les dones. ●

Relació de documents precursors de la Declaració Universal dels Drets Humans del segle XX

D'una o altra manera, ja advocaven pel reconeixement de la igualtat i en favor dels drets de les dones

NOM	DATA	LLOC	QUI
Codi d'Hammurabi	1760 ac	Babilònia	Rei Hammurabi. Codi penal amb lleis de conducta
Cilindre de Cir	600-530 ac	Pèrsia	Rei Cir II. Codi legal i de mesures polítiques
Carta Magna	1215	Anglaterra	Rei Joan Plantagene
Carta de Comandament	1222	Imperi de Mali	
Bill of Rights	1689	Anglaterra	Parlament Anglès. Recuperar els drets del parlament
Declaració de drets Virgínia	1776	Virgínia	Declaració de drets
Declaració d'Independència dels EUA	1776	EUA	
Declaració dels Drets de l'Home i del ciutadà	1789	França	Assemblea Constituent francesa. Drets naturals de l'home
Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana	1791	França	Olympe De Gouges
Vindicació dels drets de la dona	1791	Anglaterra	Mary Wollstonecraft
Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà	1793	França	Herault de Séchelle
Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà	1795	França	Serà el Preàmbul de la Declaració de l'any III França
Declaració de Sentiments i Resolucions de Seneca Falls. Woman's Rights Convention	1848	Nova York	Líders Elizabeth Cady Stanton i Lucretia Mott. Reclamaven les condicions i drets socials, civils i religiosos de la dona
Declaració Universal dels Drets Humans	1948	París	ONU
Convenció sobre els Drets Polítics de les Dones	1952		ONU. Igualtat de les dones en els drets jurídics
Declaració sobre l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona	1967-79-93		Assemblea General de l'ONU
Carta Africana de Drets Humans i dels Pobles	1981	Àfrica	Organització per a la Unitat Africana
Declaració de Tunísia	1993	Tunísia	Estats africans
Declaració d'El Caire	1990	El Caire	Organització de la Conferència Islàmica
Declaració de Bangkok	1993	Bangkok	Països asiàtics

Aquesta relació, tot i que incompleta, ens deixa palès que al llarg dels segles són molts els pobles que han intentat redactar tractats i cartes de drets per mantenir un cert ordre en les seves societats.

Hi ha qui considera que qualsevol document que recopili lleis es pot considerar que acaba parlant de drets humans

El Codi d'Hammurabi i el Cilindre de Cir, tot i ser textos legislatius, es considera que tenen relació amb els drets humans. El primer és un Codi penal primitiu, redactat per Hammurabi a Babilònia el s. XVIII aC, que inclou lleis i normes de conducta, càstigs i, també, els drets de les dones, dels infants i dels esclaus.

En la mateixa línia segles després trobem el Cilindre de Cir, document en escriptura cuneïforme redactat pel rei persa Cir II. Text en el que es proclama la llibertat

religiosa, l'abolició de l'esclavitud, iguala en drets els diferents grups ètnics, els homes i les dones, i també hi són inclosos tot un seguit de drets com el dret a la llibertat, a la seguretat, a la llibertat de moviment o a la propietat. Hi ha qui diu que aquesta és una interpretació propagandística de Pèrsia, però per a molts El Cilindre de Cir està considerat com el primer document sobre drets humans de la història. En tot cas cal tenir-los presents.

Posar el focus en la dignitat, avui és més urgent i necessari que mai

El 10 de desembre de 1948 a París, l'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar la Resolució 217 A (III), que recull la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH). Feia només 3 anys que havia finalitzat la Segona Guerra Mundial i just es començava a entreveure la composició de blocs que va caracteritzar la Guerra Freda i que va polaritzar el món durant la segona meitat del segle XX. Encara faltaven 21 anys per a què Neil Armstrong trepitges per primera vegada la lluna; les emissions regulars de televisió només les podien gaudir un pocs centenars de persones a tot el món, i eines que avui formen part de la nostra quotidianitat com el mòbil i internet eren ciència-ficció. Han passat 75 anys i malgrat que el món ha canviat dràsticament, ningú posa en dubte la vigència dels 30 articles que conformen la DUDH

Per Mavi Carrasco Rocamora

La Declaració Universal dels Drets Humans contempla tot un seguit de principis, llibertats i drets que són inherents a les persones i que, per tant, no es poden ser posicionats en cap jerarquia, ja que la negació d'un d'ells dificulta el poder gaudir plenament dels altres.

El Preàmbul subratlla que els drets humans són la base de la llibertat, la justícia i la pau al món i reconeix el valor de la dignitat humana i de la igualtat de drets entre homes i dones. De fet, que aparegués aquesta frase i que es transformés la paraula "Homes" per "Ésser humans" en l'enumeració dels 30 articles fou gràcies a les dones delegades en la redacció de la Declaració: **Hansa Mehta** (Índia), **Minerva Bernardino** (República Dominicana) i **Begum Shaista Ikramullah** (Pakistan).

Els principis, llibertats i drets

Quatre són els principis que recullen la DUDH. L'article 1 i 2 especifica que els ésser humans neixen lliures, i en igualtat tant en dignitat com en drets sense distinció alguna de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició. L'article 4 prohibeix l'esclavitud en totes les seves formes. I el quart principi parla de la igualtat de totes les persones davant la llei i a l'accés la justícia. Els articles que desenvolupen aquesta qüestió són els 6, 7, 8, 9, 10 i 11.

També són 4 les llibertats fonamentals que atorga la DUDH: la llibertat de moviment (article 13); la llibertat de pensament, consciència i de religió (article 18); la

llibertat d'opinió i d'expressió (article 19); i la llibertat de reunió i associació (article 20).

La resta d'articles enumeren tot un seguit de drets individuals, civils, polítics i econòmics. Potser el dret més fonamental sigui el dret a la vida, recollit a l'article 3 i que posa el focus en què aquesta s'ha de poder viure amb llibertat i seguretat. Però igual d'importants són aquells que fan possible que la vida mereixi ser viscuda: dret a l'educació, a l'alimentació, a la salut, a la família, al treball, al descans i a l'oci... I aquells drets que ens permeten conviure i participar políticament a la nostra societat: el dret a una nacionalitat, a participar en el govern d'un país, a participar en la vida cultural de la comunitat.

Evidentment, el món ha canviat molt en el darrer 75 anys i les persones que van redactar la Declaració Universal del Dret Humà no tenien forma de preveure problemàtiques que avui estan a l'ordre del dia com la privacitat digital, la intel·ligència artificial o el canvi climàtic. Però el fet que la DUDH posa el focus en la dignitat humana proporciona una base sòlida per a l'evolució dels conceptes de les llibertats i els nous reptes. ●

Citar "Ésser humans" en lloc d'"Homes" en l'enumeració dels 30 articles fou gràcies a les dones delegades en la redacció de la Declaració

FOTO: LJUBOMIR ŽARKOVIĆ (UNSPASH)

La tasca incommensurable de fotògrafs i fotògrafes que delaten i denuncien la deshumanització d'aquesta societat

Per Carmel·la Planell i Lluís

Tots els fotògrafs i les fotògrafes que, al llarg de la seva realització professional, han treballat per fer públiques les seves fotografies i/o documents, de fet ens han anat convidant a tota una excepcional descoberta, digna de ser retinguda a la nostra memòria. Un registre d'imatges, val a dir-ho que, moltes vegades no ha estat exempt de repressió i/o persecucions, només per visibilitzar seqüències de transgressió dels Drets Humans. En aquest sentit, tots aquests arxius gràfics de fotoperiodisme, veritables documentals, més enllà de l'àmbit divulgatiu, no volen ser altra cosa que una proposta didàctica -si es vol- per tal de promoure una reflexió no només de part de tot el públic en general sinó en especial per ser adreçada a les noves generacions, en diferents estadis educatius, formals o no formals. Sobretot, des de l'esfera d'integrar els Drets Humans com a un assumpte d'interès formatiu i pedagògic.

Amb aquestes fotografies ells i elles pretenen, a partir de la congelació de la memòria fotogràfica, convidar a visionar el testimoniatge d'homes, dones i nens, els drets dels quals van ser vulnerats en un o diferents moments de la seva vida; i, en conseqüència, si s'escau, suggerir una conversa per compartir maneres de sentir i de pensar amb la finalitat última que mai més no s'han de repetir aquestes estremidores imatges, o el que és el mateix cap tipus de vulneració dels Drets Humans. De retruc, cal subratllar que qualsevol projecte per a la visibilització -des de l'àmbit fotogràfic- de la violació dels Drets Humans sempre ha estat emmarcat, una vegada i una altra, per puntuals iniciatives de l'Institut Nacional de Drets Humans representatiu de cada país; i, a tothora, amb el propòsit de promoure i protegir els drets de totes les persones que habiten la Terra, i des d'una preocupació especial per a instruir-les en drets humans.

De la mà de fotògrafs i fotògrafes, en tots els escenaris expositius o en publicacions editorials o periodístiques, es tracta de presentar una mirada que no solament interrogui el passat, sinó que també situï les conseqüències de qualsevol vulneració en el present, la seva transcendència històrica i les maneres d'assegurar-ne la no repetició

Cada mostra fotogràfica obeeix a una elaborada producció de metodologies i eines divulgatives; es tracta, en tots els escenaris expositius o en publicacions editorials o periodístiques, de presentar una mirada que no solament interrogui el passat, sinó que també situï les conseqüències d'aquests actes en el present, la seva transcendència històrica i les maneres d'assegurar-ne la no repetició. Endemés, de totes les exhibicions públiques d'aquestes instantànies se'n verifica l'interès de contribuir en la difusió del treball de creadors i creadores (una llarguíssima llista) que més enllà de registrar uns fets, una època, també han estat subjectes de profundes reflexions sobre els impactes d'aquests actes irreverents i les històries dels seus protagonistes, convertint-se, al capdavall, en veritables defensors i defensores d'un autèntic humanisme.

Si bé és inabastable el volum de material gràfic; per a l'espai que m'ofereixen aquestes dues pàgines, m'he permès, en qualitat d'historiadora i com a fotògrafa, de presentar una molt retallada relació d'uns treballs del fotoperiodisme, d'ara i d'ahir, que serveixin d'exemple per delatar qualsevol forma de vulneració dels Drets Humans; àdhuc elogiar, definitivament, tot un testimoniatge gràfic -i per què no, cultural- capaç de mantenir vives, descobrint, coneixent o revivint històries reals de persones que en el seu moment van veure esfondrada la seva dignitat i que, en molts casos, van perdre la vida. Una modesta recopilació, al cap i a la fi, amb la que em proposo participar, del compromís de multitud de fotògrafs i fotògrafes, que van aportar i no deixen d'aportar amb les seves obres, suggeriments i visions, una valuosa construcció d'un material per a la memòria i el no oblit. ●

Fotografia de Rebeca Alonso. Dolor y lágrimas por una madre

Fotografia de Marc Sanyé. L'altra Frontera

Fotografia d'Isabelle Ballena. Sarajevo, 1995

Fotografia d'Antonio Aragón. Enseñar el Corán o morir

Fotografia de Daniel García. Abuelas en la Plaza de Mayo, 1976

Fotoperiodisme: mirades amb compromís

La fotografia és una eina de denúncia social i té el poder de sacsejar consciències i repercutir en canvis a la societat. Però no sempre és així. Fotògrafes documentals com Mireia Comas, Anna Surinyach i Lorena Ros ens expliquen la seva experiència

Per **Anaïs Barnolas Soteras**

Podem parlar de fotoperiodisme humanitari des de finals del segle XIX amb fotògrafs com Jacob Riis i Lewis Hine que, amb les seves fotografies, s'adonen que poden sacsejar consciències. En el cas d'Hine, és conegut pels seus reportatges sobre l'explotació infantil que van contribuir a difondre aquesta realitat i a què molts dels estats dels EUA aprovessin lleis que prohibien el treball a menors d'edat. Un exemple més pròxim el tenim amb la fotoperiodista Donna Ferrato que des dels anys 80 s'ha dedicat a denunciar la violència de gènere. Els seus treballs s'han difós per tot el món a través de fundacions humanitàries i ONGs, i han donat peu a l'empoderament de moltes dones. També hi ha casos més recents, com quan la foto d'Alan Kurdi -el nen de tres anys ofegat a les costes de Turquia (any 2015)- del fotògraf Nilüfer Demir, va ocupar la portada dels principals diaris dels països europeus i que va ser el detonant per a la creació d'organitzacions humanitàries com l'Open Arms.

El poder de transformació de la imatge

La fotografia té el poder de commocionar i de fer reaccionar a la població, però, a vegades, els canvis poden ser a petita escala com, per exemple, millorant el dia a dia dels protagonistes de les imatges. Aquest va ser el cas del reportatge *Atrapats* de la fotògrafa del diari digital *El Món* i fotoperiodista **Mireia Comas**, qui va estar convivint set mesos amb 12

FOTO: LORENA ROS

Fotografia del reportatge *Modern Slave Trade* de Lorena Ros sobre la vida de les dones nigerianes que han estat víctimes de tràfic per explotació sexual

joves migrants amb situació irregular que malviven a una nau abandonada, a Terrassa. També va fer un taller de foto participativa amb els joves migrants que va consistir en el fet que ells van fotografiar la seva manera de viure. L'ONG Institut de les Desigualtats es va interessar per la realitat que havia retratat i de la col·laboració en va sorgir una mostra col·lectiva on es van exposar les fotos que havien fet els joves juntament amb les de la fotoperiodista. Cal tenir present que "són xavals que ningú els fa cas, que canviem de vorera quan els veiem i que la policia els tracta malament. El fet que assistís molta gent a l'exposició i que expliquessin les seves fotografies va ser brutal. Van estar una setmana donant les gràcies", recorda.

La fotoperiodista ha elaborat conjuntament amb els joves el fanzín *Nadie es ilegal en el mundo*, treball que els ha permès tenir una remuneració i que es presentarà als instituts: "Si els joves catalans, que sempre reben el discurs criminalitzador, de cop tenen a classe aquests nois que, en teoria, són el mal de la nostra societat i connecten amb unes fotos que emocionen, això ja és una transformació".

Atrapats va ser guardonat amb el Premi Miravisions Fotoperiodisme, va ser finalista del Premi Joan Guerrero del SanPolDOC i del premi Zampa de Fotografia Documental, i va obtenir una menció honorífica en el Julia Margaret Cameron Award, en la categoria documental i reportatges. No obstant això, la fotògrafa terrassenca destaca que la part més positiva va ser l'experiència: "Tenir amistat i conviure amb aquells nois és el que volia transmetre a les imatges".

També hi ha situacions de desencant. Va ser la que va viure la fotògrafa documental **Lorena Ros**, guanyadora de tres premis World Press Photo, un Pictures of the Year i el premi One World Media per Amnistia Internacional. Un dels reportatges premiats va ser *Modern Slave Trade* sobre les dones migrants supervivents del tràfic per explotació sexual. Lorena Ros va observar que hi havia dones que es prostituïen a les Rambles i va proposar el tema a *Marie Claire*, "que volia un reportatge de supervivència amb final feliç", relata. Va començar a contrastar informació amb l'ONG Anti-Slavery International i va descobrir que "totes venien de la mateixa zona de Nigèria. La història era més complicada del que en un principi em pensava. Li vaig exposar a *Marie Claire* i em va dir que no li interessava i em vaig quedar amb les ganes d'es-

tirar el fil", explica. El treball de camp va durar quatre anys i va estar viatjant entre Londres, Madrid, Barcelona i Nigèria. Recorda una nit, quan el treball ja havia estat guardonat i que, fins i tot l'havien exposat a la seu de l'ONU a Nova York, passejant per Barcelona es va quedar desmoralitzada: "A les Rambles hi havia una de les dones que havia fotografiat i res havia canviat. Estan totalment oblidades per la societat i la raó és perquè són dones, putes, negres i pobres", denuncia Ros.

Una de les fotoperiodistes que porta més de 15 anys visibilitzant les migracions, els refugiats i la vulneració dels drets humans és **Anna Surinyach**, editora gràfica de la revista *5W*, que també confessa la seva indignació amb el fet que, segons apunta l'ONU, els conflictes i la violència en el món van en augment: "La política està en regressió i cada cop es vulneren més drets humans, però encara penso que s'ha d'intentar explicar", comenta. El periodisme, segons Surinyach, tendeix a estereotipar els col·lectius vulnerables, i per això és important que la imatge vagi acompanyada de context, ja que la repetició continua d'una imatge crea el missatge contrari del que vol transmetre el fotoperiodista: "A les fronteres, des d'on expliquem les migracions, si tu veus una imatge sense el context reforça titulars com "una onada de migració", "un salt massiu", és a dir, potencia la idea que ens estan envaint", conclou.

Fotoperiodisme o activisme?

La fotògrafa documental Lorena Ros ha viatjat a països com Afganistan, Rússia i Nigèria, sigui com a *freelance* o contractada per ONGs i té clara la diferència: "En els meus reportatges el punt de vista i la història són els meus. En canvi, quan treballes per a una ONG, t'han fet un encàrrec i hi ha unes directrius que has de seguir".

La fotoperiodista Anna Surinyach va començar treballant a *Médicos sin Fronteras* amb una beca i després va passar al departament audiovisual fins a acabar de fotògrafa, amb el fotoperiodista Juan Carlos Tomasi, que va ser el seu pare artístic. Al cap d'uns anys, va començar a treballar al vaixell de rescat de *Médicos sin Fronteras* i, més tard, a l'Open Arms. Surinyach diferencia el paper del fotoperiodista del de l'activista: "A vegades costa distingir-ho pels temes que toco i evidentment tinc el meu punt de vista. Això es reflecteix a les meves feines, però els fotoperiodistes necessitem contrastar fonts, no podem fer demagògia".

Per la seva banda, Mireia Comas entén la feina del fotoperiodista com una manera de fer fotoactivisme i, en canvi, creu que no hi sol haver denúncia social en la feina del fotògraf que es dedica a cobrir l'actualitat, "perquè els mitjans de comunicació estan molt manipulats". "Si només vas a fer quatre fotos, això no canvia el món, t'has d'involucrar, que els protagonistes de les imatges passin a ser actors actius", explica. Quan estava treballant en *Atrapats* va ajudar els joves a inscriure's al padró i a fer-se la targeta sanitària. Confessa que la línia que separa la feina del fotoperiodista de la de l'activista va quedar difosa, "però això va ser una decisió meua, perquè soc molt sensible i no tolero les injustícies".

Vulneració de drets exercint l'ofici

Quan s'exerceix el fotoperiodisme la vulneració de drets es converteix en el pa de cada dia. "A un país com Nigèria, on la

FOTO: MIREIA COMAS

Fotografia que forma part del reportatge *Atrapats* de Mireia Comas que documenta la vida dels joves migrants en situació irregular a Terrassa

policia és molt corrupta, una dona blanca amb una càmera fotogràfica ja sap el que es trobarà. No accepto que hi hagi falta de drets humans, però la realitat és aquesta", explica Lorena Ros.

Mireia Comas recorda l'experiència que va viure un dia que era al barri de Ca n'Anglada treballant en el reportatge dels joves migrants. Un agent li va ordenar que esborrés la fotografia, en aplicació de la Llei Mordassa i, ella s'hi va negar. Li van posar una multa de 601 euros. "Quan cobreixes fets concrets hi ha més fotògrafs treballant i la policia ho tolera. El problema és quan estàs sola davant una actuació policial rutinària i treus la càmera", matisa. Els fets van tenir tanta repercussió mediàtica que "el conseller d'Interior em va rebre i em va acabar traient la multa", conclou.

Ser fotoperiodista i dona, més difícil tenir reconeixement

Les fotoperiodistes Lorena Ros i Anna Surinyach confessen que el fet de ser dones les ha obert la porta al món musulmà femení. "Després de l'arribada dels talibans a Kabul, vam anar a cobrir-ho amb el meu company fotoperiodista i, tot i que ell coneixia millor l'Afganistan, jo vaig tenir accés a una maternitat i vaig poder parlar del maltractament infantil", recorda Surinyach.

Si bé el fet de ser dona obre camins en la cobertura de temes invisibilitzats, també et tanca portes en el món de les agències. "Fins fa poc, a les agències internacionals no donaven feina a cap dona", recorda Comas. "Hi ha molt masclisme que es demostra quan t'envien a algun lloc. L'últim viatge que vaig fer va ser per cobrir els desapareguts en el terratrèmol del Marroc. Al final vam anar dues dones i ens deien que millor que anéssim acompanyades d'un tècnic. Encara hi ha aquest paternalisme", explica Surinyach. "Un home a Espanya guardonat amb tres World Press Photo estaria impartint seminaris i jo, en canvi, estic invisibilitzada", denuncia Ros. ●

RECURSOS

- Pàgina web de Mireia Comas <https://www.mireiacomas.cat/>
- Pàgina web de Lorena Ros <http://www.lorenaros.com/>
- Pàgina web d'Anna Surinyach <https://www.annasurinyach.com/>

Dels desitjos als drets humans

L'argumentari apocalíptic d'algunes feministes de renom contra la llei Trans ens ha transportat als anys vuitanta. Quan es discutia la conveniència o no d'incloure les lesbianes dins del moviment feminista

Per Maite Moreno i Carolina Barber

En les II Jornades de la Dona a Catalunya en el 1985, Gretel Amman va argumentar l'eslògan de les lesbianes americanes: "Allò personal és polític", per ressaltar l'alt compromís polític i públic del col·lectiu lèsbic comparant-lo amb la doble militància i com rèplica del rebuig que manifestaven determinades feministes perquè el col·lectiu participés en el moviment.

A les mateixes feministes heterosexuales els hi va costar entendre un altre tipus de relació i d'orientació sexual que no fos la binària imposada pel cisheteropatriarcat (substituir per cis). Sort de ser hereves de la segona onada feminista! Teníem precedents de dones sàvies, les quals havien formulat els desitjos en veu alta i per escrit que, més tard, aniríem transformant en drets humans, drets de les dones. I amb el transcurs del temps vàrem passar, del singular: dona, al plural: dones, i de feminista a feminismes. Fins a entendre, com diu Fina Birulés, que en néixer "apareixem en un ordre social i simbòlic que ens ha estat donat: una criatura es troba immersa en una determinada configuració del món que no depèn d'una determinació natural o fisiològica, ni que ha escollit, però que la constitueix com a subjecte".

Des que la dona va identificar la por en la mateixa pell i va observar que no era lliure, ha estat tot un camí de desitjos en primer terme fins a arribar al dret a ser-ho: El dret a ser igual. El dret al propi cos. El dret a ser autònoma i prendre les pròpies decisions. El dret a estimar a qui et plagui. El dret a ser mare... El dret a ser persona no sols per la lletra escrita sinó per la realitat quotidiana... I paral·lelament avanços i més avanços tecnològics i de ciència.

En aquest camí, les dones hem anat creant un ordre simbòlic i hem anat introduint la variable de la diferència sexual en tots els àmbits de la vida, del pensament i de la política. Però no ens equivoquem, com ressalta Victòria Sendón, "la variable no és el gènere, que és un gènere colonitzat, sinó la diferència". I en esta sopa de caldo: nèixer on siga i com siga i aportar la pròpia diferència al conjunt és on ens trobem ara, consultant, quan no estudiant, termes com "Cis, Queer, sexe fluit ...o l'acrònim TERF (Trans-Exclusionary Radical feminist) persona que exclou les dones trans del moviment feminista perquè no les considera dones.

No és la primera vegada que el moviment feminista fa autocrítica i accepta nous reptes. Com en el seu moment, no vàrem comptar amb altres dones de diferents classes socials, ètnies, o àmbits que no fossin les dones heterosexuales, blanques i de classe mitjana. A partir d'aleshores vàrem incloure la interseccionalitat gràcies a les feministes afroamericanes.

Una lectura simple ressaltaria que hem lluitat contra dogmes establerts pel cis, per exercir poder sobre les dones, i ara som les dones, algunes dones, les que es creuen MÉS sabedores, es posicionen per damunt de qualsevol experiència, sentiment o identitat sentida d'altres persones i reproduïxen exactament el mateix estereotip i rol de poder que hem sofert d'homes sobre dones. Aleshores, ens envaeix, la perplexitat, quan no, la impotència.

L'OMS ha eliminat la transsexualitat del catàleg de malalties mentals, el col·lectiu ha obtingut visibilitat i s'ha enterrat el concepte de "disfòria de gènere o del cos equivocada". En contraposició, els casos de jovent que es declaren Trans han augmentat.

La ciutadania ha guanyat un dret en el conjunt de l'estat. Com explica Míriam Solà (psicòloga) "hem de superar la idea de gèneres com una qüestió binària tancada i veure-ho com una gran diversitat".

Marta Sagarra va més enllà i diu: "si el cos, per tant el gènere i el sexe poden ser una font d'opressió, també són llocs de resistència i transformació. El qüestionament de les oposicions que ens semblen naturals no fan desaparèixer les desigualtats. Però ens permet identificar-ne les raons i els mecanismes, que és el primer pas per combatre-les... rumiem i debatem-ho".

La llei recull moltes reivindicacions del moviment LGTBI. Entre elles:

- Deixen de ser considerades persones malaltes i no necessiten l'avaluació mèdica.
- L'autodeterminació de gènere es recull amb diferents requisits segons l'edat. Dret a escoltar els menors. I l'hormonació depèn de sanitat i, per tant, de les CCAA, a casa nostra i d'altres comunitats ja s'ha legislat.
- Les dones lesbianes, bisexuals i sense parella recuperen el dret a l'accés a les tècniques de reproducció assistida i es reconeix el mateix dret per a les persones Trans que puguin gestar.
- La filiació dels fills de dones lesbianes i bisexuals amb la modificació de l'article 120 del Codi Civil. Prohibició de les teràpies de conversió. I el reconeixement dels drets de les persones Trans en l'àmbit educatiu i laboral.

L'aplicació de la llei comportarà moltes incògnites que caldran noves respostes.

A tota Europa, les lleis Trans tenen un desigual desenvolupament. Trobar els millors resultats és tasca de tota la UE. Trobar un punt d'encontre entre els feminismes... una tasca pendent. ●

Els drets de les dones 75 anys després de la Declaració

Tot i els avenços que s'han produït des de l'aprovació de la Declaració Universal dels Drets Humans ara fa 75 anys, les dones continuen patint discriminació en tots els àmbits de la vida. Una vulneració sistemàtica de drets que evidencia la necessitat de continuar treballant per assolir la plena igualtat

Per Paloma H. Pastor

L'aprovació de la Declaració Universal dels Drets Humans el 1948 va posar de manifest la voluntat de les nacions del món per defensar els drets i les llibertats de totes les persones, sense distinció de sexe, raça o religió. Una voluntat, però, que està encara lluny de fer-se realitat.

Les dones tenen dret a una vida sense discriminació ni violència. A no ser maltractades ni assassinades. A no ser discriminades en la feina ni en l'accés als recursos econòmics o de producció. Tenen dret a la llibertat i a la seguretat personal, a expressar-se lliurement, a participar en la vida política i pública. Les dones també tenen dret a una educació igualitària i sense estereotips, a decidir sobre la seva vida sexual o reproductiva i a escollir lliurement sobre el seu matrimoni.

No obstant, fer un cop d'ull a la situació dels drets de les dones al món permet copsar que cap d'aquests drets es compleix d'una manera plena a cap país del món. Les dones pateixen discriminació i violència contínuament, pel sol fet de ser dones, fins i tot en països amb lleis que garanteixen la igualtat.

Violència contra les dones

La violència contra les dones és la conseqüència més estesa i visible de la discriminació de gènere. Segons Nacions Unides, al món una de cada tres dones pateix violència física i/o sexual alguna vegada al llarg de la seva vida. A 49 països no existeixen lleis per protegir les dones d'aquesta violència, que es dona en formes i contextos diversos: violència en les relacions de parella, violència sexual, atacs als drets sexuals i reproductius, violació de nenes i dones en contextos bèl·lics o pràctiques com la mutilació genital femenina.

La coordinadora d'Amnistia Internacional (AI) Catalunya, Adriana Ribas, denuncia que en els casos de violència sexual, la majoria dels agressors gaudeixen de total impunitat, i que fins i tot en alguns països la legislació discrimina les víctimes, les estigmatitza i agreuja el seu patiment. Aquesta situació s'estén amb l'aparició de nous escenaris d'abusos contra les dones i les nenes com

són, per exemple, les xarxes socials. "En aquests espais són freqüents els insults misògins, incloses amenaces de violació", explica Adriana Ribas, que apel·la a què "els abusos i la falta de tolerància siguin una prioritat per les companyies tecnològiques, que han d'assegurar la preservació dels drets humans".

En contextos d'extrema vulnerabilitat, com són els conflictes armats, les dones i les nenes es converteixen en una arma de guerra més. Segons dades de Nacions Unides, una de cada cinc dones refugiades o desplaçades han estat víctimes de violència sexual. La coordinadora d'AI Catalunya remarca que, en aquestes situacions, elles són les víctimes invisibles, "violades, reclutades, segrestades, utilitzades com a escuts humans o en atemptats suïcides, explotades com a esclaves sexuals, obligades a contreure matrimoni forçat, venudes o lliurades com a 'regal' als combatents", de manera que la guerra és un espai de vulneració massiva de drets de les dones, assegura l'activista. A més, la discriminació i la violència es multipliquen quan hi ha factors de vulnerabilitat addicionals, com ara el fet de patir una disca-

Unes 2.400 milions de dones en edat de treballar al món no tenen igualtat d'oportunitats econòmiques

Al món, 118 milions de nenes estan sense escolaritzar

pacitat, pertànyer a determinades ètnies o professar una religió concreta.

Drets econòmics, política i educació

La vulneració dels drets econòmics arreu del món també persisteix. Una de les cares d'aquesta vulneració és la desigualtat en l'accés a la terra i la propietat, una situació que condemna les dones a la pobresa. I és que, tot i que la meitat de la mà d'obra agrícola del món és femenina, segons dades de Nacions Unides les dones només posseeixen el 13% de les terres de cultiu.

D'altra banda, segons remarca l'informe *La Dona, l'Empresa i el Dret 2022* del Banc Mundial, al voltant de 2.400 milions de dones en edat de treballar al món no tenen igualtat d'oportunitats econòmiques. A 178 països persisteixen barreres legals que impedeixen a les dones participar plenament en l'economia. A 89 països les dones s'enfronten a algun tipus de restricció laboral. I a 95, no es garanteix la igualtat de salaris per un treball d'igual valor. A més, segons Nacions Unides, encara hi ha 18 països del món on els homes poden impedir legalment treballar a les seves dones. Fins i tot, a 39 països, filles i fills no tenen els mateixos drets d'herència.

Pel que fa a la representació de les dones als òrgans de presa de decisió, la paritat de gènere encara està lluny, tot i que es produeixen avenços. L'edició 2023 del Mapa de les dones en la política, elaborat per la Unió Interparlamentària (UIP) i ONU Mujeres, assenyala que a l'11,3% dels països del món la cap d'estat és una dona, i que el 9,8% tenen caps de govern dones. Les dones representen també el 22,8% dels ministres dels gabinets governamentals, però mentre aquesta proporció supera el 31% a Europa i Amèrica del Nord, tan sols arriba al 10% a l'Àsia Central i Meridional, i al 8% a les illes del Pacífic. El mateix informe indica que només a 13 països hi ha paritat de gènere en els gabinets de ministres. També es constata la tendència que les dones encapçalin àmbits polítics relacionats amb la igualtat de gènere, els drets humans i els temes socials, mentre que els homes continuen dominant àmbits com l'economia, la defensa, la justícia o els assumptes interns.

Respecte al dret a l'educació, que constitueix també un pilar fonamental per al progrés de les dones, es constata també greus mancances. Segons estimacions de la UNESCO, al món 118 milions de nenes estan sense escolaritzar. A més, les dues tercers parts de les persones analfabetes del món són dones, una situació que impacta directament en les seves oportunitats vitals.

Drets de salut, sexuals i reproductius

La violació dels drets de salut de les dones adopta múltiples formes, començant per la negació de l'accés als serveis o sotmetre l'accés a l'autorització de tercers. Tal com explica l'advocada especialitzada en Gènere i Drets Sexuals i Reproductius, Marta Busquets Gallego: "Hi ha diverses maneres de vulnerar els drets sexuals i reproductius de les dones, impeding o obstaculitzant que prenguem decisions sobre la nostra salut sexual i reproductiva, com ara impedir l'accés a l'anticoncepció, a l'avortament, a la píndola del dia després... Altres vulneracions són l'esterilització forçada, els exàmens de virginitat forçats o l'avortament forçat, sense el consentiment previ de les dones, així com la mutilació genital femenina o el matrimoni prematur".

De fet, segons dades de Nacions Unides, només el 52% de les dones casades o en una unió prenen lliurement decisions sobre relacions sexuals, ús d'anticonceptius o atenció mèdica. D'altra banda, una de cada cinc nenes i dones del món es casa abans dels 18 anys, una proporció que es duplica als països menys desenvolupats, on el 40% de les nenes es casen abans dels 18 anys, i el 12% abans dels 15. Pel que fa a la mutilació genital femenina, 200 milions de nenes i dones s'han sotmès a aquesta pràctica a 30 països del món.

Tal com apunta Adriana Ribas, "més de 215 milions de dones al món no tenen accés a mètodes anticonceptius, el 40% de dones en edat fèrtil viuen a països on l'avortament està prohibit o és inaccessible, i cada any es produeixen 22 milions d'avortaments no segurs". En aquest sentit, la coordinadora d'AI Catalunya creu que "és urgent posar fi a l'ús discriminatori de la legislació penal per regular sexualitat i reproducció, així com al control per part de tercers de decisions personals que corresponen a les dones. També és indispensable eliminar les barreres que existeixen per accedir a serveis de salut sexual i reproductiva, i a l'educació i informació sobre aquests serveis".

Avançar en el compliment dels drets

Des de l'aprovació de la Declaració dels Drets Humans el 1948, les nacions del món han mostrat el seu compromís per fomentar els drets de les dones amb l'impuls de diverses lleis i mecanismes encaminats a garantir aquests drets. Un dels més importants és la Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de discriminació envers les dones, adoptada per Nacions Unides l'any 1979, que va ser ratificada per 189 països i es considera la declaració internacional de drets per a les dones.

Així mateix, les conferències mundials de la Dona de Mèxic (1975), Copenhaguen (1980), Nairobi (1985)

Una de cada tres dones al món pateix violència física i/o sexual alguna vegada al llarg de la seva vida. A 49 països no existeixen lleis per protegir les dones d'aquesta violència

i sobretot la de Beijing (1995) han posat les bases per avançar en la igualtat de gènere. En aquesta última conferència, 189 països van aprovar la Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, que estableix una sèrie d'objectius estratègics i de mesures per al progrés de les dones i l'assoliment de la igualtat de gènere en 12 àmbits, entre d'altres l'educació, la salut, la violència, els conflictes armats, l'economia, el poder, els mitjans de comunicació i el medi ambient.

Un altre pas important va ser l'aprovació, l'any 2000, de la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de Nacions Unides sobre Dones, Pau i Seguretat, que juntament amb les vuit resolucions posteriors que la complementen, constitueixen el marc normatiu per a la incorporació de la perspectiva de gènere en la prevenció, la gestió i la solució dels conflictes armats.

Altres avenços han estat la creació d'ONU Mujeres, l'any 2010, organisme de Nacions Unides centrat a impulsar la igualtat de gènere al món; l'aprovació del Conveni del Consell d'Europa sobre Prevenció i Lluita contra la Violència contra les Dones i la Violència Domèstica (conegut com a Conveni d'Istanbul) el 2011, o l'aprovació, el 2015, de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, que va incloure la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones dins dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

A Espanya també s'han fet passos importants. Un dels més importants va ser l'aprovació, el 2004, de la Llei integral contra la violència de gènere. El 2010 es va aprovar la Llei Orgànica de Salut Sexual i Reproductiva i d'interrupció voluntària de l'embaràs, modificada el 2022. Així mateix, el 2017 es va acordar un Pacte d'Estat orientat a abordar les deficiències existents en la protecció efectiva de les dones. El 2018, el Real Decreto Ley 9/2018 establia mesures urgents per donar una resposta més efectiva a les víctimes de violència de gènere a els seus fills i filles menors. L'última llei a aprovar-se en aquest àmbit ha estat la Llei Orgànica de Garantia Integral de la Llibertat Sexual, el 2022, un pas més per avançar en la prevenció, atenció i protecció de les dones i infants víctimes de violència sexual.

Aquests avenços, però, no estan consolidats, tal com adverteix Marta Busquets: "Estem en un moment polític molt delicat, en què cap dels avenços que s'han aconseguit estan garantits i molt fàcilment podríem caure en un retrocés. Per tant, cal un canvi social en tots els àmbits, tant a nivell sanitari, com d'educació, de sistemes organitzatius de base, de polítiques públiques, etc., en la mesura en què es busca un canvi de mentalitat i actituds socials de caire estructural". L'advocada també alerta de la ideologia d'alguns grups polítics en contra de l'educació sexual i reproductiva dels nois i les noies, formacions que s'oposen també "a què es parli als

Erradicar la violència obstètrica

La violència obstètrica és una forma de violència contra les dones, exercida per part del personal sanitari en els processos reproductius. Es manifesta amb maltractament físic, humiliació i abusos verbal, segons l'Organització Mundial de la Salut. Una vulneració greu dels drets humans que pateix una de cada dues dones al nostre entorn. Segon l'advocada Marta Busquets Gallego, presidenta de Dona Llum–Associació Catalana per un part respectat, "l'abordatge de la violència obstètrica ha de ser estructural i des d'aproximacions diverses, perquè les seves causes són estructurals". Això inclou tant "formació a professionals, un canvi en la cultura mèdica, major dotació pressupostària dels sistemes de salut i condicions laborals dignes de les persones professionals sanitàries". Però també calen canvis en la mentalitat social, "com per exemple deixar d'entendre la maternitat com un procés passiu que exigeix sacrifici, un procés on les dones són objecte i no subjecte, implantar una cultura sanitària i obstètrica amb perspectiva de gènere i drets humans, etc.", segons la presidenta de Dona Llum. L'advocada destaca també la importància d'abordar els casos de violència obstètrica des de la perspectiva dels operadors/es jurídics (advocacia, fiscalia, judicatura, etc). A més, en la mesura en què es busca un canvi de mentalitat i actituds socials de caire estructural, "cal treballar a tots els nivells, tant en l'àmbit sanitari, com educatiu, com social, tant des de sistemes organitzatius de base, com a nivell de polítiques públiques", conclou Marta Busquets.

infants de l'existència de realitats diverses, tant a nivell d'identitats de gènere, com d'orientacions sexuals o diversitats familiars".

Adriana Ribas coincideix a afirmar que calen accions a tots els nivells, "per exemple, marcs normatius sòlids que protegeixin els drets de les dones i promoguin la igualtat de gènere, així com derogar lleis discriminatòries que limiten la igualtat i estigmatitzen les dones". Segons la coordinadora d'AI Catalunya, "també és essencial combatre les normes i pràctiques culturals que perpetuen la desigualtat de gènere. Alhora, les dones han de poder participar de forma activa i significativa en la presa de decisions polítiques, des de l'àmbit local a l'internacional. Això passa per eliminar barreres i estereotips que dificulten la participació i la representació de les dones en càrrecs de lideratge".

En aquest context, Adriana Ribas considera que "és imprescindible que els representants polítics compleixin amb les seves obligacions de fer efectiu el gaudi dels drets humans per a totes les persones, tant en la llei com en la pràctica. Han d'assegurar una protecció efectiva de les dones i les nenes de totes les formes de violència, acabar amb la impunitat i reparar a les víctimes".

Pel que fa als drets de les dones víctimes de violència de gènere, "cal formació especialitzada dels professionals de l'àmbit policial, judicial i sanitari en matèria d'atenció, informació i tracte a les víctimes, i garantint el seu accés a la justícia, protecció i a una atenció de crisi integral", conclou Adriana Ribas. ●

Les dones en moviment són éssers humans, són persones que senten i somien, són ciutadanes que mereixen respecte i han de ser tractades amb dignitat

Dones en moviment. Desmuntant mites sobre les migrants

Aquest any es commemora el 75è aniversari de la signatura de la Declaració Universal dels Drets Humans. És un d'aquests moments estranys en què la història ens convida a aturar-nos un moment, mirar enrere, i celebrar tot el que hem aconseguit. Però, de la mateixa manera, ens reclama reflexionar col·lectivament sobre els perquè de les violacions sistemàtiques dels drets humans de tantes i tantes persones arreu del món

Per Saray Mosquera Bennor

Malauradament, aquestes violacions són tan nombroses, diverses i complexes, que resulta inabastable abordar-les totes en unes línies. És per això que m'agradaria fer la meua petita aportació a aquesta reflexió col·lectiva proposant la desconstrucció d'alguns mites que envolten a un dels col·lectius que tradicionalment ha estat més silenciats i invisibilitzats: les dones migrants.

Potser un mite adient per començar aquesta reflexió és el terminològic. Massa sovint, pensem que els termes que utilitzem són objectius, meres eines per descriure la realitat que observem i percebem. Però la veritat és que les paraules tenen el poder de definir la realitat, poden construir-la o desconstruir-la, ocultar-la o fer-la visible. El concepte "migrant", per exemple, fa referència al desplaçament d'una persona o grup de persones des d'un territori a un altre per establir-s'hi d'una manera temporal o permanent. Entre línies, aquest concepte ens parla de fronteres, relacions de poder i desigualtat, ja que no tothom que és protagonista d'un moviment migratori és considerada i tractada com una persona migrant.

Jo, per exemple, m'he desplaçat del meu territori d'origen per establir-me temporalment en un altre territori. Mai m'he sentit, ni ningú m'ha fet sentir, una persona migrant. Soc una expatriada. Ho soc, perquè tinc un passaport europeu. Perquè l'economia del meu país d'origen és més forta i estable que la del meu país d'acollida. Perquè el canvi de moneda, m'afavoreix. I, potser, perquè vinc d'un país amb un passat colonitzador, mentre que el país on visc fa escassos 80 anys que camina

sense cadenes (d'aquests 80 anys, la meitat ha estat en guerra o a la vora d'estar-ho).

Soc una expatriada, però vinc d'un llarg llinatge de dones migrants. Dones fortes i valentes, inconformistes, compromeses. Dones que han plantat cara a les dificultats, les limitacions i les fronteres. Dones que han experimentat mancances, imposicions socials i, en molts casos, violència. Dones que massa sovint han sentit que eren benvingudes a mitges, acceptades per treballar i produir riquesa, però rebutjades per viure i conèixer. El concepte "migrant" construeix una idea específica dels moviments humans, invisibilitzant les desigualtats econòmiques que divideixen als països en estaments de desenvolupament i les desigualtats socials que en gran manera determinen les possibilitats i experiències de moviment de les persones.

Una de les desigualtats socials que més impacte té en el moviment de les persones és la desigualtat de gènere. Les experiències de les dones en moviment té diferències substancials amb les dels homes, i aquestes diferències són molt sovint invisibilitzades per culpa d'una insuficient incorporació de la perspectiva de gènere de forma sistemàtica en la recollida i el tractament de les dades dels moviments migratoris. Tot i aquesta mancança, sabem que les desigualtats de gènere tenen un fort impacte en tot el procés migratori, des de les motivacions del moviment, fins a la posterior acollida i integració, passant per l'experiència en països de trànsit i les estratègies durant els desplaçaments.

En conseqüència, un segon mite que cal abordar és la

idea que n'hi ha prou amb promoure unes migracions segures, ja que sense una perspectiva de gènere sòlida, no seran segures per la meitat de les persones en moviment. La llista d'exemples d'experiències i estratègies que són singulars de les dones en moviment està fortament relacionada amb les vulneracions de drets humans a les que són desproporcionadament subjectes. Veiem com entre les dones que travessen Centreamèrica i Mèxic en direcció als Estats Units d'Amèrica s'ha convertit en costum prendre mètodes anticonceptius per evitar embarassos forçosos fruit de les violacions de les quals contempen ser víctimes des del moment de la partida. Moltes d'elles, inclús arriben a acords en què intercanvien sexe per protecció contra la violència sexual generalitzada. La violència sexual i física és una de les violacions de drets humans més flagrants i esteses, patida per 1 de cada 3 dones al món, afectant desproporcionadament les dones en moviment.

Als països àrabs, veiem com la institució de la kafala, també coneguda com a sistema d'ocupació per patrocini, promou moviments de treballadores del Sud-est asiàtic per l'explotació domèstica. En molts casos, aquestes dones treballen sense descans, sense accés al seu passaport, tancades amb clau a la casa en què treballen i sense accés al seu sou fins que el contracte finalitza. Resulta molt difícil que aquestes dones puguin denunciar els abusos patits, ja que els seus permisos de residència i els seus ingressos depenen directament del patrocini de les famílies per a les quals treballen.

A Europa, les dones en moviment encaren diverses formes de discriminació, racisme i xenofòbia. Una de les formes més esteses és la discriminació residencial, ja que són moltes les persones propietàries d'immobles que rebutgen a potencials inquilins i inquilines per motius discriminatoris, promovent la segregació ètnica espacial, especialment a les grans ciutats. De la mateixa manera, els controls d'identitat basats en característiques ètniques són avui dia comuns entre els cossos de seguretat. El control de la vestimenta com a eina de poder encara és una dinàmica legalment acceptada a molts països europeus, posant en risc l'accés a serveis públics de les joves i dones musulmanes mitjançant prohibicions com la de portar el hijab. Aquestes manifestacions de racisme resulten difícil de combatre i denunciar, ja que gairebé sempre s'oculten rere una boira d'arguments que apelen a motius de seguretat, econòmics o d'inclusió.

Sabent tot això, una pregunta ens pot començar a rondar pel cap: per què decideixen les dones migrar? La resposta a aquesta pregunta és molt complexa i senzilla alhora. Els mitjans de comunicació, les institucions governamentals i les ONG, molt sovint, donen a entendre que les persones abandonen els seus països d'origen en cerca d'oportunitats, millors qualitats de vida o fugint de les vulneracions de drets humans, la violència o la fam.

FOTO: MATILDA KHOO (UNSPASH)

Tot i que això és cert, es tracta d'una imatge esbiaixada de les motivacions que empenyen a les persones a moure's, especialment en el cas de les dones.

Tot i la diversitat de motivacions per travessar fronteres de les dones en moviment, hi ha dues forces d'empenta que són comuns a la majoria dels processos migratoris. La primera força és l'esperança. Per molt difícil que sigui la vida de les dones abans d'embarcar-se en un procés migratori, allà on viuen estan rodejades de la seva terra, els seus vincles, les seves xarxes de suport, els seus costums. Ningú es desprèn de tot això sense patir, sense passar per una espècie de dol. És precisament l'esperança el que motiva a les dones a moure's malgrat tot. I és precisament la pèrdua de l'esperança el que més dolor els provoca de tot el procés migratori. Desafortunadament, massa sovint, els països de destí no són allò que prometen ser.

La segona força d'empenta és l'amor. Sabem que les tasques i responsabilitats de cures recauen de forma desproporcionada en les dones. Així doncs, són moltes les que es desplacen a altres països motivades per l'amor que senten per les persones de les qui són responsables. En la meua experiència com a voluntària treballant amb

Desafortunadament, massa sovint, els països de destí no són allò que prometen ser

persones en situació de vulnerabilitat a Barcelona, he tingut l'oportunitat meravellosa de conèixer a moltes dones en moviment assentades a la ciutat i els seus perquès. I són veritables històries d'amor. Dones amb estudis superiors que treballen en el sector de la neteja per poder pagar els deutes contrets als seus països d'origen per costejar tractaments mèdics d'algun petit o petita que han hagut de deixar a càrrec de l'àvia. Dones que volen una vida diferent per les seves criatures. Dones que tenen el somni d'estalviar prou per comprar als seus pares una petita casa on viure la vellesa amb dignitat, després de massa dècades treballant de sol a sol. Dones ferides pel patriarcat, que cerquen no ser una càrrega per famílies que no han estat beneïdes amb un fill baró.

Per a mi, aquest és el mite més important de tots els que cal desmuntar vers les dones en moviment. No són estadístiques, no són xifres, no són membres d'una allau descontrolada. No són éssers necessitats, en fugida, vulnerables. No són un problema. Les dones en moviment són éssers humans, són persones que senten i somien, són ciutadanes que mereixen respecte i han de ser tractades amb dignitat. Són titulars d'uns drets que són constantment vulnerats, començant pel recollit en l'article 1 de la Declaració Universal dels Drets Humans: "Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets."

Sobretot, les dones en moviment són una oportunitat. Les remeses que les persones migrants envien als seus països d'origen dupliquen (de sobres) els fluxos d'Ajuda Oficial al Desenvolupament i la filantropia del nord al sud global. Per tant, són un motor essencial de desenvolupament i redistribució de la riquesa mundial. Les dones en moviment són un capital humà indispensable pel sosteniment del mercat de treball i l'economia dels països de destí. Els seus fills i filles són potencials ponts entre cultures i països, ja que sovint són bilingües i inclús multilingües, coneixen i entenen diversos contextos culturals, i troben maneres creatives de lluitar contra el racisme i la xenofòbia.

Les dones en moviment mereixen tot el nostre respecte i admiració, perquè són éssers humans i perquè probablement no sabem per tot el que han passat. També mereixen que alcem la veu amb elles quan elles ho facin, i per elles quan no puguin fer-ho. Són moltes les dones que no denuncien les violacions de drets humans que pateixen, ja sigui per falta de recursos, per por a perdre els seus ingressos econòmics o per la seva situació administrativa. També mereixen que no les jutgem, ni a elles ni a les seves formes diverses d'entendre i ser feministes. Si aconseguim que les nostres societats donin a les dones en moviment el que mereixen, potser, pel centenari de la Declaració Universal de Drets Humans tindrem menys reflexions a fer i més a celebrar. ●

Menors d'edat no acompanyades o separades

De la mateixa manera que les experiències i estratègies de moviment estan marcades pel gènere, també ho estan per l'edat. Tant la infància com l'adolescència són etapes essencials en el desenvolupament de la trajectòria vital de les persones. Per aquest motiu, existeix tot un marc legal dissenyat per protegir els drets dels i les menors d'edat i assegurar que es tenen en compte les seves necessitats específiques. Tot i això, les rutes migratòries són especialment perilloses per infants i adolescents.

Existeix una gran diversitat de realitats entre les menors d'edat en moviment. Moltes d'elles són menors no acompanyades que han iniciat la seva trajectòria migratòria sense un referent familiar adult que les acompanyi. Poden viatjar soles, acompanyades d'altres persones del seu grup d'iguals o, fins i tot, sent elles mateixes responsables d'altres menors d'edat. També és freqüent trobar a menors separades, que han perdut als seus referents adults durant la trajectòria.

Sovint les menors no acompanyades no són detectades perquè no encaixen en la nostra idea socialment preconcebuda de la infància i l'adolescència. Algunes d'elles poden estar embarassades, viatjar acompanyades dels seus marits, disposar de documentació falsificada o ser víctimes de tràfic d'éssers humans i explotació sexual.

FOTO: ROI DIMOR (UNSPASH)

De Girona a Kigoma: un projecte de la UdG ajuda a dones tanzanes a sortir de la pobresa

A Tanzània, ser una dona jove equival a tenir una pèssima qualitat de vida. Als elevats índexs de pobresa s'hi sumen els abusos sexuals i els embarassos no desitjats, la manca d'educació i d'expectatives laborals.

Un projecte de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona ajuda una empresa local per a què aconseguixin ingressos propis. El turisme sostenible amb perspectiva de gènere serveix com a motor de canvi del territori

Per Laura Manzanera López
Fotos Maria Franco

Tot va començar la tardor del 2022 quan dues professores de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona, Sílvia Espinosa i Konstantina Zeva, la vicedegana i la secretària acadèmica respectivament, van viatjar a Kigoma, una de les regions més pobres i remotes de Tanzània, molt allunyada dels circuits oficials dels safaris. Les acompanyava una estudiant, Maria Franco, i volien tirar endavant una idea pionera: un projecte de cooperació internacional amb perspectiva de gènere en el qual poguessin treballar conjuntament els estudiants de Turisme i els de Publicitat i Relacions Públiques, els dos àmbits de coneixement de la Facultat.

A Kigoma, van contactar amb Nuria Marzo i David Egea, dos catalans que porten l'ONG Karibia, que dona suport a iniciatives locals que volen fer coses per millorar la situació de les comunitats més desfavorides, però no saben com aconseguir un ajut o com arribar a la gent. Una d'elles els va cridar especialment l'atenció: el projecte Duhamabi, que ensenya a cosir a noies sense estudis ni feina, la major part d'elles procedents de famílies desestructurades. Gràcies a aquesta formació poden trobar una manera de guanyar-se la vida.

Després d'entrevistar-les i de què Maria els hi fes moltes fotografies, es van plantejar muntar una exposició per explicar la seva història i animar la gent a fer donacions. Ja s'ha pogut veure a diferents llocs de la ciutat de Girona com, per exemple, a la seu gironina del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Encara que aquesta mostra va ser un efecte col·lateral del projecte que Sílvia i Konstantina tenien al cap, ha funcionat molt bé. "Aleshores, comptaven amb poques màquines de cosir i feien els patrons assegudes a terra. Ara hi ha moltes més màquines amb tauletes", apunta Sílvia.

Entre les organitzacions que van conèixer gràcies a l'entitat Karibia, hi havia una oficina de turisme molt modesta: Eco-

Cultural Tourism. La regentava una noia de Kigoma, Elisabeth Kitungano Philippo, que havia pogut marxar a estudiar a la universitat, però va decidir tornar per posar en marxa una empresa que donés feina a les dones de les comunitats locals. Pretenia aconseguir que anessin turistes responsables i que elles participessin en els seus itineraris fent diferents activitats, com una mostra de folklore o un taller de cuina. "Quan vam preguntar a Elisabeth què necessitava, va ser la primera que no va respondre diners", recorda Sílvia. Demanava ajuda per dur a terme el seu somni. De seguida ho van tenir clar: aquella modesta empresa seria el seu projecte i es diria Wanawake, que vol dir dona o germana en suahili.

Turisme i perspectiva de gènere

El projecte es va tirar endavant i va ser de molta ajuda el treball final de grau de Maria: un pla de comunicació integral per donar a conèixer Eco-Cultural Tourism als possibles turistes occidentals.

L'objectiu de Wanawake és, en paraules de Sílvia: "Donar visibilitat a les dones d'un món on les dones són les més pobres entre les més pobres, intentar crear un flux de turisme responsable que pugui ajudar a l'entorn mentre les ajuda a elles". Això, al mateix temps, servirà als estudiants de Turisme de la UdG com una mena d'assignatura extracurricular amb la qual aprendran molt de comunicació i molt de turisme. "Es tracta d'un entorn on hauran de desplegar tota la seva creativitat i les seves habilitats", afegeix.

Encara queda pendent una segona intervenció a Kigoma, *in situ*, per veure les rutes que Elisabeth ja està fent i valorar quines accions es poden implementar per millorar-les. Sigui com sigui, es farà amb estudiants de Turisme que no perdran de vista la perspectiva de gènere. ●

Christina Lwelamila, directora de Duhamabi

Elisabeth Kitungano Philippo, directora d'Eco-Cultural Tourism

Cal una revisió dels seculars Drets de la Família, promulgats el 1948, per assistir a unes noves familiaritats i altres vincles de convivència

Interessada per les qüestions referides a la defensa dels Drets Humans, i convençuda que només una oportuna protecció d'aquests valors ha de conduir la societat a un ordre social just i igualitari, m'he proposat d'endinsar-me en un dels capítols de la seva legislació, el de l'àmbit de la família; potser perquè, amb el pas del temps i des de la seva publicació, apunta a ser un dels que més mereixen una inapel·lable revisió, especialment en referència a allò que -en aquest moment- es pot entendre per família

Per Carmel·la Planell i Lluís

Efectivament, i sense entrar en criteris doctrinaris i/o moralistes, se m'acut que el concepte família apunta a ser cada vegada més un reflex dels passos pels quals es va conduint la pròpia societat, o el que són uns nous reptes que alteren una completa consumació d'aquests drets i els valors que els sustenten, com són l'equitat -que implica la igualtat d'oportunitats, l'eradicació de la pobresa o l'exclusió social, per exemple- i l'ideal de benestar -entès com l'efectivitat i la qualitat dels serveis públics col·lectius, la sanitat, l'educació, etc.

Des d'aquesta perspectiva, atenent a la secular importància de la família, i considerada tradicionalment com a

aquell fonament a partir del qual se sosté el nucli i punt de partida de la pròpia societat, o el que és el mateix, aquella peça bàsica de la qual deriva la formació i el desenvolupament de la personalitat de qualsevol ésser humà des del sentit més individual i fins al més el més universal; s'ha protegit aquesta unitat familiar sobre la base dels seus diferents pronunciaments a escala mundial. En aquest sentit, en referència a la Declaració Universal dels Drets Humans, a l'Assemblea General de les Nacions Unides, del 10 de desembre de 1948, i plasmada a l'apartat 3r de l'article 16 de la mateixa declaració, l'enunciat al·lusiu a la família puntualitza que els homes i les dones, a partir de la seva edat púber, i des d'una actuació lliure, si bé garantida per l'Estat, tenen dret sense cap mena de restricció de raça, procedència o religió, a contraure matrimoni i a crear una família; essent respectada la seva vida privada i familiar, el seu domicili i la seva correspondència. Endemés, del benefici d'aquests drets no solament en gaudiran en l'acte de la constitució de la família, i durant el matrimoni, sinó, en cas de dissolució d'aquest, i en profit dels seus descendents.

En summa, d'aleshores ençà s'ha reconegut la família com a l'element natural i fonamental de la societat, el marc capaç de configurar-la com a subjecte rescatant així mateix la necessitat de ser protegida per part de la pròpia societat i de l'Estat. Òbviament, en tot moment i

Contra la vulnerabilitat d'alguns sectors de la població, per part de l'Estat, es fa més i més necessària una reconsideració del mateix concepte de família i del que s'entén per família, bo i incorporant la cada cop més estesa diversitat familiar

contemplant aquest plantejament, s'ha pretès a tothora de perpetuar una legislació orientada a què la família sigui una total garantia per a l'exercici i respecte dels Drets Humans, des de la consideració que la primera fase de presa de consciència i apropiació d'aquests drets s'instal·len en el mateix si de cada unitat familiar en qüestió, l'únic marc a partir del qual s'ha considerat que la persona pot assolir-hi el seu desenvolupament més ple i satisfactori. És a dir, tot un principi ètic que subratlla que, només des de l'àmbit de la família i de la seva empara, es protegeix tot allò humà en tant que principi o fonament de l'interès social; des de l'obligació de cada Estat de respectar i custodiar els drets de les famílies en unes condicions de justa equanimitat i sense cap mena de contravenció, bo i admetent la presència de diversos desafiaments per a una competent materialització.

Als nostres dies, dins del marc d'una societat que cada vegada demanda, amb més insistència, la intervenció de l'Estat per eradicar qualsevol fissura de desigualtat i qualsevol acció que atempti contra la vulnerabilitat d'alguns sectors de la població, es fa més i més necessària, doncs, una reconsideració del mateix concepte de família i del que s'entén per família, bo i incorporant la cada cop més estesa diversitat familiar. Això és, de fa dècades, s'assisteix a una idea o situació que ja no queda restringida al que llargament ha estat admès com la família nuclear, sinó que afegeix tot el sumari de metamorfosi social que ha comportat poder observar una cada vegada més dilatada i diversa conformació dels vincles de convivència, o el que és el mateix, una pluralitat de models de familiaritat, constituït per persones que comparteixen funcions en comú, de: protecció, seguretat, criança i formació dels seus integrants menors; és a dir, altres formacions socials encapçalades per pares o mares solters (monomarentals o monoparentals), individuals, parelles homomarentals o homoparentals, famílies múltiples, i més etcèteres. En aquesta línia, s'evidencia que el model tradicional de família no pot ser examinat amb els mateixos termes en què va ser concebut a l'origen. Tot i així, en cap cas no poden ser retallats aquells drets esmentats de protecció, seguretat i formació dels integrants de qualsevol nou nucli de convivència, fins i tot per descomptat aquelles relacions que no tenen pròpiament un nucli, ja que pot no tractar-se d'una relació de parella pròpiament de pare o mare i, no obstant, poden existir vincles de parentiu (com podria ser el cas de qualsevol criatura tutelada per un o més familiars dels seus progenitors...); al capdavall, integrants del que també és una societat de convivència.

Això no obstant, i en tots els casos, tal i com assenyala un annex d'aquella originària legislació: "Tota persona té dret a un nom propi i els cognoms dels pares o a un d'aquests; de la mateixa manera que la llei reglamentaria jurídicament la forma d'assegurar aquest dret per a tots, mitjançant uns determinats noms propis o altres, en cas que fos necessari"; òbviament un apèndix de la llei susceptible, també, de ser revisat.

Tanmateix, parant atenció a certes clàusules, per exemple: més enllà del dret a la salut, partint d'una criança òptima, tal vegada el marc de més imperiosa realització -a hores d'ara- sigui parar atenció en l'educació dels infants. Així és, totes les lleis d'Educació assenyalen que correspon, preferentment, als pares i les mares, altrament, tutors/es legals, el dret i el deure d'educar les criatures al seu càrrec; i, només de manera complementària; òbviament, l'Estat té el deure d'atorgar una protecció especial per a un eficaç exercici d'aquest dret. La llei disposa que els pares, mares i tutors/es tinguin assegurada la llibertat d'escollir un establiment escolar per a les criatures, dins d'un sistema educatiu que garanteix plenament transparència, imparcialitat i igualtat d'oportunitats, així com una favorable convivència escolar, vetllant pel dret preferent d'aquests pares, mares o tutors/es a participar en el procés educatiu i en la mateixa comunitat educativa. De fet, tot es resumeix en què: "Nens i nenes tenen dret a les mesures de protecció que la seva condició de menors requereix per part de la seva família, de la societat i de l'Estat; facilitant-los -més enllà de pertànyer a un determinat àmbit familiar- el fet de sentir-se estimats i valorats, així com l'aprofitament adequat de tots els programes de desenvolupament econòmic i social, oferts amb ple respecte dins del seu context cultural, idiomàtic, religiós". Perquè l'ésser humà és un ésser social des del primer estadi que el vincula i el porta a conèixer amb uns adults, dels quals emperò durant un llarg període en dependrà.

Per descomptat, una de les incoherències més retardadores dels nostres dies és la incompatibilitat observable entre el discurs sobre els Drets Humans, les Institucions Internacionals i els Estats Nacionals, i la situació real de les llibertats ciutadanes a diferents països; una casuística sobre la qual cal aprofundir-hi per tal de no frustrar les expectatives d'unes noves, diferents, i suposadament saludables, relacions de convivència. ●

Reforcem els Drets Humans amb l'agenda de sostenibilitat i transformació global

Per **Cristina Gallach**
Excomissionada per a l'Agenda 2030
Secretària General Adjunta de Nacions Unides (2015-17)

En commemorar el 75è aniversari de la declaració Universal dels Drets Humans ens venen al cap tot tipus d'interrogants i valoracions. De decepció, de satisfacció o d'esperança. Com és possible que 75 anys després de la seva promulgació a París les violacions dels DDHH siguin una constant encara? Fins quan haurem d'esperar per a què la meitat de la humanitat, les dones, arribi als nivells d'igualtat dels homes? Són poc feministes els drets humans fonamentals? La pena de mort, l'explotació infantil, les discriminacions per orientació sexual o per religió, persisteixen. Ens queda molt camí per recorre.

La Declaració, per a mi, representa un llenguatge comú per a la nostra humanitat compartida. És una força unificadora, un marc per lleis, normes i polítiques nacionals. I no hi ha dubte que és un dels grans èxits de les Nacions Unides, només tres anys després de la seva creació, el 1945. De fet, és un gran punt de partida i d'expansió de drets específics. D'ella en neixen pactes, convencions i protocols de drets civils i polítics jurídicament vinculants, fins al punt que ha actuat de font inspiradora de constitucions arreu del món.

L'articulat de la Declaració no s'ha alterat gens, però el catàleg dels drets de les persones creix i s'enriqueix constantment. Un camí d'avenços que va dels drets civils reconeguts ja en la revolució francesa, fins als drets digitals i a la informació veraç, de recent irrupció, passant pels drets econòmics, socials i culturals, al treball o a l'atur.

Precisament, una de les empentes més decisives que ha rebut la Declaració Universal és l'Agenda 2030, que conté els 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS), el gran marc de transformació, sostenibilitat i inclusió adoptat per les Nacions Unides l'any 2015. Els compromisos de l'Agenda 2030, detallats en 169 metes específiques, estan vinculats a les obligacions que emanen de la Declaració del 1948 i als tractats i convencions que s'han anat generant, tot incorporant-ne els avenços enregistrats. S'han fet treballs en profunditat sobre les correlacions de cada objectiu i les respectives metes amb els 30 drets universals. El factor definidor d'uns i altres és la voluntat i exigència transformadora.

Complir l'Agenda vol dir complir amb els drets universals. De la mateixa manera que, quan s'avança en drets, ja sigui de gènere, mediambientals, laborals, o millora de l'educació o la sanitat pública, es respecten els drets universals.

Des d'aquesta perspectiva, que la Declaració del 1948 és un clar un punt de partida que ens permet respondre, per exemple, a les queixes de què es queda curta en drets de les dones o que parteix d'una universalitat excessivament massa limitada a l'àmbit occidental. I això, malgrat que la imatge que sempre ens ve a la ment del moment de la seva adopció és la d'Eleanor Roosevelt, activista i política dels Estats Units d'Amèrica, vídua del president Roosevelt (1882-1945). La fotografia d'aquesta dona extraordinària, mostrant al món el gran pòster amb tots els drets detallats, és la fotografia de l'èxit dels redactors (set homes i una dona) de la Declaració i dels compromisos acceptats per 195 països que l'han ratificat.

En un moment de fragilitat multilateral, de crisis, guerres i salts tecnològics que amenacen la intimitat o suplanten la personalitat, s'ha de recuperar la determinació de governs i de la societat civil per seguir avançant en el contracte social cap al progrés, la igualtat i la pau. El marc dels drets universals i la guia traçada pels ODS són el millor camí i el més segur. No podem desviar-nos. ●

Encara queda molt camí per recórrer

Per **Esther Giménez-Salinas**
Síndica de greuges de Catalunya

Il·lustració: Clara Campoamor de **Lady Desidia**

Cada 10 de desembre se celebra el Dia Internacional dels Drets Humans. Aquest dia, fa 75 anys, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar la Declaració Universal de Drets Humans per una amplíssima majoria i sense vots en contra.

Malgrat no és un tractat internacional, la Declaració està generalment reconeguda com un text vinculant, que per primer cop eleva al pla internacional les obligacions que tenen els estats pel que fa als drets de les persones que es troben sota la seva jurisdicció. La Declaració Universal, juntament amb la pròpia Carta de les Nacions Unides, són les primeres expressions d'un marc normatiu internacional de drets humans que s'ha desenvolupat en nombrosos tractats a escala global i regional, juntament amb alguns, encara insuficients, mecanismes de garantia d'aquests drets també a escala internacional.

Avui dia, la Declaració estableix l'estàndard mínim internacional dels drets humans, però tant a escala internacional com a Catalunya continuen havent-hi greus incompliments de la Declaració i dels tractats internacionals que la despleguen. A casa nostra, les regressions en l'àmbit dels drets socials (dificultats per a l'accés a un habitatge digne, llistes d'espera en l'àmbit de la salut i de la dependència, segregació en l'educació, etc) són violacions de drets humans, en tant que vulneren el principi d'igualtat d'oportunitats i són causes potencials de pobresa i discriminació.

Així mateix, són preocupants les creixents limitacions a la llibertat d'expressió i manifestació, que es tradueixen en sancions desorbitades i, en alguns casos, en privacions de llibertat del tot injustificades. Hi ha col·lectius, com ara les dones, els infants, les persones LGBTI o les persones amb discapacitat, que són especialment vulnerables a les conculcacions de drets. Cal promoure'n i defensar-ne específicament els drets. També és necessari fer front als fenòmens de les migracions i del refugi, causats per les violacions massives dels drets humans, el canvi climàtic i l'empobriment de les societats, i lluitar contra els brots i les polítiques xenòfobes.

L'horitzó d'una societat democràtica, transparent i que lliurement pugui decidir el seu futur és l'objectiu de la Declaració Universal. La Sindicatura de greuges de Catalunya treballa per garantir tots els drets humans per a tothom sense distinció, per assolir una societat més democràtica, transparent i respectuosa. ●

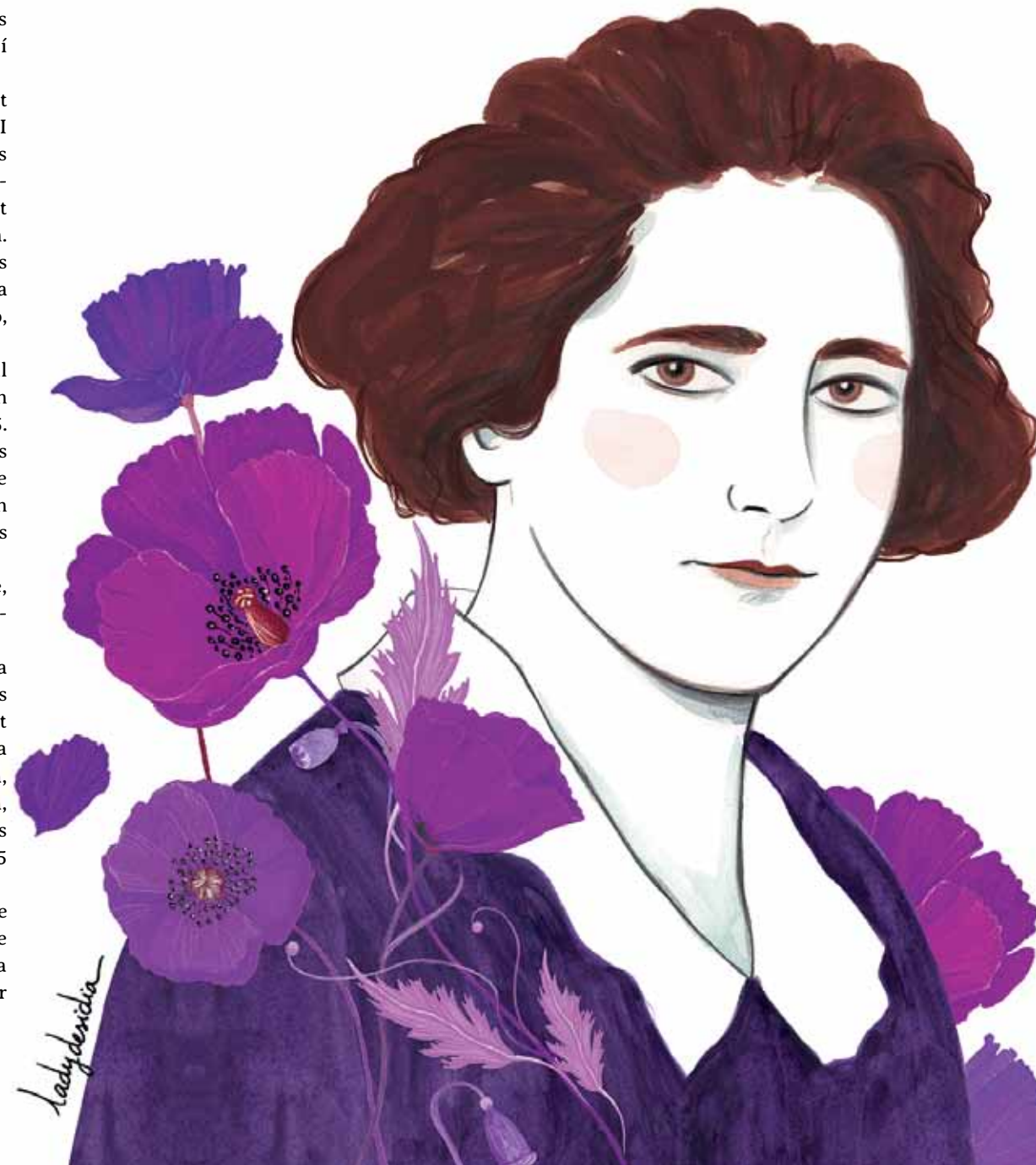

FOTO: COLIN LLOYD (UNSPLASH)

Llibertat de premsa, gènere i drets humans: un desideràtum

Són molts els documents de caire estatal, regional i global (tractats, lleis, convencions, disposicions...) que procuren el respecte a la llibertat d'expressió i de premsa com a drets fonamentals i pal de paller de qualsevol democràcia. Tots aquests documents posen de manifest que aquests són drets que han de ser protegits i garantits pels estats. Malauradament, la garantia d'aquests drets continua sent un desideràtum

Per Sonia Herrera Sánchez

Si una cosa podem tenir coll avall, de fet, és que davant d'un context de pèrdua generalitzada de drets, de debilitació democràtica i/o d'una eventual situació de violència –de qualsevol caire: guerra, crim organitzat, violències en contextos no bèl·lics–, els primers drets humans en caure, seran aquests.

L'organització estadounidenca Freedom House, per exemple, porta més de 20 anys denunciant el gradual deteriorament de la llibertat dels mitjans de comunicació a tot el món. L'any 2019, aquesta mateixa organització va publicar un informe titulat "Llibertat i Mitjans de Comunicació 2019: Una espiral descendent".

Sarah Repucci, autora de l'estudi i directora de Recerca i Anàlisi de Freedom House, alertava en nota de premsa que "en algunes de les democràcies més influents del món, els líders populistes han supervisat els intents concertats d'escanyar la independència del sector dels mitjans de comunicació" (Europa Press, 5 de juny de 2019). L'estudi esmentat també advertia sobre el vincle entre aquest daltabaix democràtic global i l'auge del populisme d'extrema dreta que ha soscavat les llibertats bàsiques a molts països i ha aconseguit posar en qüestió i fer trontollar drets que, almenys a Europa –i potser ingènuament– donàvem per consolidats.

En aquest context, una de les eines més funcionals de la necropolítica imperant és cooptar el relat, apoderar-se de la narrativa i, en molts casos, també silenciar-la. Però quin impacte té aquest emmudiment en les periodistes? Es veuen afectades d'alguna manera particular respecte els seus companys a l'hora d'exercir la seva professió? Pateixen els mateixos riscos?

Un repàs superficial a les dades sobre els atacs a la llibertat de premsa al món podria portar-nos a deduir que el gènere no és un factor rellevant a l'hora d'analitzar com impacta la vulneració d'aquest dret humà en les dones. És innegable, tal com mostren les dades aportades per Reporters Sense Fronteres (RSF) als seus informes que "els periodistes homes són els que més moren en zones en conflicte o en altres circumstàncies (94% del total)".

En els darrers 20 anys, de fet, segons la mateixa organització, 81 periodistes han estat assassinades, fet que suposa el 4,86% del total de professionals morts per l'exercici de la professió. Un tret distintiu, però, té a veure amb les temàtiques de les seves cobertures, ja que moltes d'elles (almenys una cinquantena) van ser assassinades per investigar qüestions relacionades amb els drets de dones i nenes o, dit de forma més afinada, amb la seva vulneració.

"El 36% de les periodistes del món considera perillós informar des del seu país i un 8% amaga la seva identitat per fer-ho de forma més segura", assenyalava també un dels documents de RSF. Perquè la por té cos i ens passa pel cos. Així ho reflectien també les paraules de la reportera Natalia Sancha, coordinadora del llibre *Balas para todas* (Larrad Ediciones, 2021), que va recollir RTVE en l'espai Objetivo Igualdad: "Els homes tenien por que els tallessin el cap, nosaltres que ens violessin i ens tallessin el cap".

No és l'únic testimoni ni són les úniques dades. Un altre informe publicat al juny del 2022 i centrat en els i les periodistes espanyoles que cobreixen el conflicte

A data de 8 de març de 2023,
73 dones periodistes arreu del món
estaven empresonades per la seva tasca

Rússia-Ucraïna conclouïa que "les dones representen un terç dels periodistes enviats a Ucraïna i pateixen més assetjament en xarxes que els homes". Infrarepresentació com a professionals, sobrerepresentació com a víctimes.

A data de 8 de març de 2023, 73 dones periodistes arreu del món estaven empresonades per la seva tasca. Però no cal posar el focus només en contextos de guerra o d'alta violència per fer palès que, en realitat, el gènere sí és un element condicionador de l'exercici de la llibertat d'expressió i de premsa. Aquest mateix any, en una acció conjunta, diverses agències del sistema de les Nacions Unides a l'Argentina, advertiren sobre la violència de gènere cap a les dones amb veu pública.

Del #Metoo a la versió domèstica del #Cuéntalo (*hashtag* encunyat per la periodista Cristina Fallarás) o l'#Explica-ho i el més recentment globalitzat #Seacabó, tots aquests punts d'inflexió, han girat la mirada cap a les redaccions, les sales de premsa, els platós de televisió, les tertúlies radiofòniques, les xarxes, els passadissos de les cambres de representants, les direccions de mitjans, les universitats i un llarg etcètera d'espais on moltes professionals de la comunicació i la informació són discriminades, sotmeses a discursos d'odi, amenaçades, (ciber)assetjades, menystingudes i, fins i tot, censurades.

Per descomptat, no és una realitat circumscrita al nostre context, ni nova. Són incomptables els exemples, així com els testimonis –molts en *sotto voce* als grups de WhatsApp i en sortir de la feina amb les companyes–. De tant en tant, algú alça la veu i es desferma l'escàndol com quan fa tres anys es va denunciar un lloc web a Austràlia que publicava fotos privades de periodistes acompanyades de comentaris misògins i sexistes, o quan l'any 2018, les reporteres polítiques April Ryan, de l'American Urban Radio Networks, Abby Phillip, de la CNN, i Yamiche Alcindor, de PBS Newshour, van denunciar el maltractament de l'expresident, Donald Trump, vers les periodistes racialitzades.

Tot els exemples recollits en aquest text només són la punta de l'iceberg. Acostuma a passar quan des dels feminismes ens aproximem a qualsevol realitat social. És per això que no podem quedar-nos amb aproximacions simplistes. Cal complexitzar la mirada, dotar-la de context, descentrar-la –com diria la meva admirada Florencia Brizuela–, i ampliar el focus, per tal de construir mirades polièdriques que abastin les diferents conjuntures i idiosincràsies en les quals les dones estan exercint i defensant la llibertat de premsa. ●

La solidaritat no entén d'institucions ni de països

Per Sarahi Chahin

Una part rellevant del codi és el compromís que manifesten les universitats que formen part de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) per ajudar als països més necessitats. Aquesta associació sense ànim de lucre constituïda l'any 1994 actualment està conformada per un total de setanta-sis universitats de les quals dotze es troben a Catalunya.

Dins l'àmbit de la Cooperació Universitària al Desenvolupament (CUD) neix el document *L'Estratègia de Cooperació de les Universitats Espanyoles*. Aquest informe exposa les diferents iniciatives que tenen les universitats

dins el marc espanyol per tal de contribuir a erradicar la pobresa als països menys desenvolupats.

En aquest context es redacta també el Codi de Conducta de les Universitats en matèria de Cooperació al Desenvolupament. Un recull de sis apartats on es detalla la voluntat de les institucions acadèmiques per contribuir en el progrés econòmic, polític, cultural i tecnològic dels països més desfavorits. A més, es visibilitza l'equitat de gènere i l'autonomia de les dones com a eina per contribuir al desenvolupament humà.

L'estratègia de les Universitats públiques a Catalunya: finançament específic per tasques d'acció social

La **Universitat Autònoma de Barcelona** (UAB) disposa de La Fundació Autònoma Solidària (FAS). Un dels projectes més compromesos és el CHAT Plus (Changing Attitude Plus), cofinançat per la Unió Europea i que consisteix en una campanya de comunicació a les xarxes socials en contra de la mutilació genital femenina.

Una de les iniciatives de la **Universitat de Barcelona** (UB) és una convocatòria de tres ajuts destinats als seus estudiants que vulguin fer una estada a Gàmbia per tractar un tema social en el seu Treball Final de Grau.

La **Universitat Politècnica de Catalunya** (UPC) ha fundat el Centre de Cooperació per al Desenvolupament. Entre els anys 2020 i 2022 la UPC ha portat a terme iniciatives que han afavorit a països d'Àfrica, Amèrica del Nord, Amèrica del Sud, Àsia i Europa. Totes elles amb la col·laboració de socis locals com és el cas de Community Based Rehabilitation qui va ajudar en la construcció de cadires i lavabos a l'escola d'Agururu, Uganda.

Les accions solidàries a les institucions privades

A diferència de les universitats públiques, algunes de les privades encara no compten amb un finançament ni un pla d'estratègia específic. La **Universitat de Vic-Central de Catalunya** (UVic) no disposa d'una estructura específica i el seu compromís social es porta a terme a través de voluntariats. Han començat a treballar en diferents projectes. Un d'ells consisteix a participar en la creació d'un institut amb perspectiva de gènere a Uganda. A més la institució vigatana ha format part d'un projecte coordinat pel Fons Català de Cooperació i l'Ajuntament de Vic, sobre els efectes de salinització del Delta del Casamance, al Senegal, i la problemàtica social que se'n deriva. Col·laboren de manera continuada en projectes a països com al Senegal, al Nepal, a Guatemala, a Gàmbia i al Marroc.

La **Universitat de Girona** (UdG) disposa de la Comissió Assessoradora de Cooperació dedicada a definir la política d'actuacions en l'àmbit solidari. Una de les iniciatives va ser la portada a terme per UdiGitalEdu, per posar en marxa un taller pilot amb l'ús de les TIC a l'escola Shanti Bhavan de l'Índia.

Altres institucions opten per tenir una secció dedicada al voluntariat i a la seva formació per ajudar als col·lectius en situació de vulnerabilitat com és el cas de la **Universitat de Lleida** (UdL). Actualment, col·labora amb 33 entitats entre les quals trobem Save The Children, Mans Unides, Creu Roja i Càritas.

La **Universitat Rovira i Virgili** (URV) prioritza la implicació de la comunitat universitària no només en projectes definits sinó també en situacions d'urgència com és el cas de la Guerra d'Ucraïna i del terratrèmol al Marroc. A l'Índia es van millorar les condicions de la casa d'acollida de la ciutat Udaipur, al Rajasthan. També han dut a terme estratègies per desenvolupar Serveis Climàtics amb agents locals d'Argentina.

L'any 2021 l'Organització Mans Unides va atorgar la distinció d'Universitat Solidària per la seva implicació en la tasca humanitària a la **Universitat Abat Oliba CEU** (UAO CEU). Una de les seves iniciatives, consisteix a incentivar l'alumnat a col·laborar amb entitats dedicades a ajudar a persones que pateixen exclusió social. Tenen un projecte de suport a la comunitat franciscana d'Israel fent revisions odontològiques i oftalmològiques a Jerusalem i sessions de fisioteràpia per a persones amb discapacitat, a Betlem.

La **Universitat Internacional de Catalunya** (UIC) realitza cada any un voluntariat internacional amb l'ajuda de quatre associacions. L'objectiu és ajudar a infants en risc d'exclusió social a països com Uganda, Líban, Índia, Kènia, Tanzània, i Perú.

Altres universitats compten amb una secció filantròpica com és el cas de la **Universitat Oberta de Catalunya** (UOC). Les aportacions són voluntàries i es destinen a contribuir a la cooperació per al desenvolupament d'altres països en crisi social. L'any 2015 es va crear refugeESuoc per fer acompanyament a persones refugiades que arriben a Catalunya. Aquesta eina té la intenció d'apropar a nens i joves sense recursos a la informàtica tant a l'Estat espanyol com a Amèrica Llatina. Concretament a Bolívia, a través de les donacions rebudes, es col·labora amb l'ús de les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (TIC) per tal de capacitar digitalment a professors de 415 comunitats bolivianes.

La **Universitat Ramon Llull** (URL) també té el seu propi apartat de Compromís Social. Han portat a terme una iniciativa a Urubamba (Perú) amb el suport de la Càtedra UNESCO. La seva intenció és visibilitzar els pobles rurals de la localitat peruana ubicats a 2.800

i 4.000 metres d'altitud. Concretament, a la regió del Cusco on la pobresa és gairebé endèmica. Aquest any s'han entregat 138 certificats d'assistència als tallers realitzats, sobre la salut, l'edició de vídeos, exposicions orals, fotografia i màrqueting digital. A més, s'ha instal·lat un software educatiu a 90 ordinadors i 60 tauletes de diferents institucions peruanes.

La solidaritat no entén d'institucions, ni de països sinó d'enfortir els lligams humanitaris. Més enllà de les dificultats que les institucions públiques o privades poden trobar-se pel camí és encoratjador veure com cada any dediquen els seus esforços i destinen els seus ingressos a plans d'acció social. Estudiants i personal de les universitats que s'ofereixen voluntaris són capaços de tenir una visió més real de les dificultats que pateixen els països amb més necessitats. Així les noves generacions tenen l'opció de créixer amb un incentiu d'acció social i humanitària. ●

30 ANIVERSARI 1992-2022 ADPC ASSOCIACIÓ DE DONES PERIODISTES DE CATALUNYA

Destaquem algunes activitats de l'ADPC:

L'ADPC va participar al gener de 2023 en el **Manifest contra el Ciberassetjament a les periodistes**, llegit al Parlament de Catalunya

L'ADPC va assistir a la **Manifestació del 8 de març** amb les pancartes reivindicatives. Diverses sòcies ens van acompanyar al llarg de la mani pel centre de Barcelona

L'ADPC organitza **esmorzars de treball** al llarg de tot l'any. A destacar, la trobada entre les corresponsals Txell Feixas (TV3) i Almudena Ariza (TVE), que va tenir lloc al març a la seu del Col·legi de Periodistes de Barcelona

L'ADPC convoca la **II Beca d'Investigació en Comunicació Audiovisual Montserrat Minobis** i les guanyadores són les periodistes **Luisa Martínez García** i **Anna Teixidor**

L'ADPC ofereix suport al projecte **Dones a les ones**, que compta amb el web <http://www.donesalesones.adpc.cat>

L'ADPC i el Col·legi de Periodistes de Catalunya han col·laborat en el document "**Críteris sobre el Tractament de les Violències masclistes als mitjans de comunicació**". I també l'entitat col·labora en el **Premi de Periodisme María Luz Morales**, que organitza l'**Observatori Cultural de Gènere**, sense oblidar els **Tallers de Periodisme no sexista**, que s'imparteixen a diversos instituts catalans

L'ADPC fa recerca sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació, des de l'any 2006. I edita el web donesdigital.cat i la revista *donesdossier*

La Ciba: innovant en igualtat d'oportunitats i en la lluita contra les violències

Les xifres de l'atur femení i de precarietat laboral van associades, sens dubte, a un major risc de pobresa i vulnerabilitat social de les dones. Els diferents indicadors de desigualtat es van accentuar arran dels efectes de la pandèmia viscuda per la COVID-19 i per la Guerra d'Ucraïna. Conscients d'aquesta realitat i de la necessitat d'avançar cap a la igualtat d'oportunitats real i efectiva, des de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet vam posar en marxa La Ciba l'any 2020, un equipament per atendre i acompanyar, de manera integral, totes les dones i, en especial, les víctimes de violències, en la seva millora personal, emocional i professional. Des de La Ciba estem trencant bretxes digitals i sostres de vidre, promovent el talent i la igualtat com claus de progrés, en sintonia amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i l'Agenda 2030.

La Ciba ja és un centre pioner al país, quant a recursos per a la millora de l'autonomia personal en tots els camps i etapes de vida de les dones, i des d'on establim aliances del sector públic i privat amb l'objectiu d'impulsar noves propostes en el desenvolupament de la igualtat plena. És un centre impulsat des de Santa Coloma de Gramenet

amb una perspectiva metropolitana i alhora global, que situa les dones en el centre de l'acció política i municipal, perquè elles són i seran les protagonistes que han d'encapçalar nous projectes basats en la innovació, l'economia social, solidària i feminista.

Creiem que són necessàries més Ciba's al país i al món, per fer aquest necessari pas endavant cap a un nou model social i econòmic més sostenible al qual hem de convergir els municipis, un model més igualitari, just, solidari i respectuós amb el medi ambient. Després de tres anys de serveis d'aquesta habitació pròpia que proposava l'escriptora Virginia Woolf, estem avançant en el necessari horitzó dels ODS i de l'Agenda 2030, a través de polítiques públiques innovadores i centrades en la igualtat i en el feminisme, com a resposta a les necessitats reals de les dones i de la societat, anant sempre a l'arrel dels problemes. La Ciba és un reconeixement a les nostres antecessores i, alhora, el nostre llegat a les dones del present i del futur.

Núria Parlon Gil

Alcaldeessa de Santa Coloma de Gramenet

Sense igualtat de gènere no es pot garantir la universalitat dels drets humans

La Declaració Universal de Drets Humans de 1948 proclama que "tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets". Malgrat això, la història i la realitat actual demostren que les dones ens continuem enfrontant a discriminacions i desigualtats de gènere de forma estructural arreu de món.

Ja al 1979 l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la *Convenció sobre l'Eliminació de tota forma de Discriminació contra la Dona*. La CEDAW ha estat ratificada per 187 Estats, entre ells Espanya. Avui, més de 40 anys més tard, si bé s'han aconseguit molts avenços en matèria d'igualtat de gènere, encara queda un llarg i complex camí per recórrer. Per això, qualsevol perspectiva que abordi els drets humans ha d'integrar necessàriament la mirada feminista. Ja que només d'aquesta forma es reconeixen les discriminacions i violències múltiples que sofreixen les dones i les nenes, i es pot passar a l'alineament de les agendes feministes locals i globals.

Si ens centrem a la nostra ciutat, Barcelona, hem de continuar avançant amb polítiques feministes valentes i transformadores. S'ha fet molt, però encara hem de ser molt més per aconseguir la igualtat efectiva entre dones i homes.

Hem d'engegar polítiques integrals per acabar amb les bretxes que afecten a les dones en l'àmbit econòmic (com la bretxa salarial, la segregació vertical i horitzontal) i en altres àmbits com el cultural, polític, esportiu i educatiu. S'ha de prioritzar la lluita contra la feminització de la pobresa que afecta a tot el món, i la nostra ciutat no és una excepció. Així com també posar al centre la defensa i promoció dels drets de les dones; fent especial èmfasi en els drets sexuals i reproductius i la lluita contra totes les formes de violències masclistes. Tots aquests drets, qüestionats per l'ofensiva de la ultradreta, són essencials per la dignitat, llibertat i igualtat de les dones.

Hem de treballar des de la perspectiva global però també local. Hem d'apostar per societats justes i lliures. Per això, més que mai hem de reivindicar ben alt i clar: sense igualtat de gènere, sense la lluita feminista, no es pot garantir la universalitat dels drets humans.

Raquel Gil Eiroá

*Regidora de Promoció Econòmica, Treball, Feminismes i Memòria Democràtica
Ajuntament de Barcelona*

La defensa dels drets humans és la base del Pla Director de Cooperació al Desenvolupament (2023-2030) de Sant Boi

Aquest desembre es commemora el 75è aniversari de la Carta Internacional dels Drets Humans proclamada l'any 1948, un conjunt de normes reguladores de caràcter universal que reconeix la dignitat inherent i els drets iguals i inalienables de totes les persones. En base a això, es podrà construir un món, lliure, just i en pau. Es tracta d'un reconeixement dels drets i llibertats de l'ésser humà, i se'n desprèn al principi de no discriminació per raó de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició, tal i com especifica a l'article 2 de la Declaració.

Per transformar i eliminar les desigualtats i les discriminacions existents, cal posar sobre la taula les discriminacions per raó de gènere, i acabar amb les desigualtats estructurals que marquen les discriminacions contra les dones que provoquen vulneració dels Drets Humans, i, en aquest sentit, la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW) esdevé el marc de referència en l'agenda de la lluita contra les discriminacions i violències.

Sant Boi, es va adherir, l'any 2001, a la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, aprovada l'any 2000 a Saint Denis. L'any 2013 vam ser la ciutat impulsora del projecte Ciutats Defensores dels Drets Humans que aquest any celebra el seu desè aniversari i per aquest motiu al Ple del mes de setembre es va aprovar l'adhesió a la Declaració Institucional de les Ciutats Defensores dels Drets Humans 2023. I és que, la defensa dels drets humans és la base del Pla Director de Cooperació al Desenvolupament (2023-2030), per això l'any 2022 ens vam adherir a la campanya 10,100,1000 Ciutats i Territoris dels Drets Humans per al 2030 i el Barreiant d'aquest mes d'octubre s'ha centrat en la defensa dels drets humans i la justícia. I és que les ciutats són un espai clau per a la implementació i la garantia real dels drets humans.

Lluïsa Moret Sabidó

Alcaldeessa de Sant Boi de Llobregat

Plans Director d'Igualtat: Garantia dels drets humans de les dones

El Pla director d'Igualtat de l'Ajuntament de Cornellà posa tot el seu esforç en la construcció d'un món més just i en una governança local més democràtica a partir de polítiques d'igualtat transformadores, basades en els drets humans, que atenguin les desigualtats de gènere i s'orientin a la promoció i garantia dels drets humans de les dones, amb especial atenció a la construcció de vides lliures de violències masclistes.

Aquest Pla apunta al fet que tot ésser humà té "dret a tenir drets", independentment de les seves característiques personals. És per això que la metodologia aplicada parteix de la premissa que la igualtat de gènere no implica que homes i dones siguin idèntics, ni que sigui necessari que les dones s'assemblin més als homes perquè puguin gaudir dels mateixos drets. Els objectius i

actuacions incorporen metodològicament un tractament idèntic o diferenciat, resultat d'una total absència de discriminació contra les dones pel fet de ser dones, pel que fa al gaudi i exercici de tots els seus drets humans. El Pla qüestiona les relacions, els rols i els estereotips socialment construïts, partint i reconeixent que no és suficient que una política o un programa estiguin dirigits a dones per considerar-se que tenen perspectiva de gènere.

El Pla director d'Igualtat, amb una vigència de 4 anys, fa una aposta ferma per l'enfocament estratègic de drets humans, gènere i interseccionalitats en tot el cicle operatiu d'anàlisi, disseny, planificació, execució i avaluació de les polítiques públiques, entenent que tota política local ha de posar de manifest les diferències de gènere i les seves conseqüències en tots els àmbits de la vida de les persones, establint mecanismes per erradicar-les i assegurar la igualtat efectiva entre homes i dones.

Joana Piñero Romera
Tinenta d'Alcalde. Àrea de Polítiques
Socials, Igualtat i Salut
Regidora del Districte VII (Font Santa-Fatjó)
Ajuntament de Cornellà

La transversalitat de gènere a l'Ajuntament del Prat

La celebració de la IV Conferència Mundial sobre les dones organitzada per Nacions Unides a Beijing l'any 1995 va suposar un canvi de paradigma en les polítiques públiques d'igualtat. En aquesta conferència es va encunyar el concepte de transversalitat de gènere o *gender mainstreaming*, en anglès. Va sorgir la necessitat de treballar la idea de què, tenir organismes específics per impulsar les polítiques d'igualtat, no és suficient. Cal anar més enllà i cal que aquestes polítiques d'igualtat estiguin presents de manera transversal en tota l'organització. És un canvi de mirada que permet tenir en compte la perspectiva de gènere en cadascuna de les actuacions.

L'Ajuntament del Prat aposta per aplicar aquesta mirada feminista, transformadora i inclusiva en tota l'organització municipal per aconseguir una igualtat real i efectiva entre homes i dones. Per aquest motiu, al gener de 2023 es va aprovar en el Ple municipal, un Reglament intern per a l'Equitat de gènere.

Aquest Reglament s'està desplegant i incorpora la creació d'una Unitat de Transversalitat de Gènere, formada per referents de gènere de cada àrea que tenen l'encàrrec de vetllar per la inclusió de la perspectiva de

gènere en les seves àrees. La formació continuada en matèria de gènere i igualtat és necessària per anar construint una mirada que ens permeti detectar patrons i conductes que perpetuen les desigualtats de gènere. Una mirada crítica que ens ajuda a comprendre l'origen de les relacions desiguals que es donen entre homes i dones, a través dels rols i estereotips de gènere, que hem après en el procés de socialització. Per aquest motiu, el nou Reglament per a l'Equitat de gènere a l'Ajuntament del Prat, fa obligatòria la formació en temes de gènere i igualtat al personal polític i a la plantilla municipal. La formació és molt important en tots els nivells jeràrquics de l'organització.

Des de l'Ajuntament del Prat continuem treballant el principi de transversalitat de gènere en les nostres polítiques públiques, per poder construir una societat més justa i més igualitària, és a dir, una societat amb valors feministes.

Marisol Rojas Fernández
Tinent d'alcalde de l'Àrea de Benestar,
Polítiques d'Igualtat i Ciutadania
Ajuntament del Prat de Llobregat

Persistència i esperança en la força de les dones sahrauís en la seva lluita infrangible

La lluita de les dones sahrauís durant la primera fase de la fundació del Front Polisari, als anys 70 del segle XX, és un exemple destacat de sacrifici i poder al Sàhara Occidental. Enmig de dècades de conflicte contra l'ocupació marroquina, aquestes dones han demostrat heroisme i valentia en la dedicació a la causa d'alliberament i independència del seu poble

Per Nazha El Khalidi
Foto Equipe Media

Naaaja Ali Brahim i Al-Batul Sidi Ali són dos exemples inspiradors de dones sahrauís que van desafiar perills i dificultats en unir-se al Front Polisari. Naaaja, malgrat la seva joventut, va assumir amb valentia la responsabilitat de lluitar per la independència. D'altra banda, Al-Batul, una dona d'edat avançada va animar la família a unir-se a la lluita, convertint-se en un símbol de sacrifici i determinació. La seva lluita va ser homogènia, permetent a les dones participar juntament amb els seus germans homes sense discriminació de gènere. Es buscava construir un estat lliure on elles ocupessin el lloc que els correspongués.

Encara que l'alto el foc va arribar, la resistència de les sahrauís no es va aturar. Líders com Al-Zahra Busula, Kaltum Alounat, Sukaina Jed Ahlu i Aminetu Haidar van continuar liderant manifestacions pacífiques contra l'ocupació marroquina, servint com a models de resiliència i fortaleza.

Aquestes líders, juntament amb altres com Mahfuda Lafkir, Hayat El-Khalidi i Sultana Jaya, han estat fonamentals en la lluita per un Sàhara independent. La seva determinació ha estat ferma, malgrat les campanyes de desprestigi i l'assetjament que han enfrontat els serveis d'intel·ligència marroquins.

El setge mediàtic i militar no els ha impedit continuar sent símbols vius de resistència i poder, mostrant la solidesa de les seves postures dins de la militància, amb una fortaleza indestructible en la recerca de la llibertat i la justícia. El seu paper com a líders i activistes a la lluita ha estat fonamental per mantenir viva l'esperança d'un Sàhara Occidental independent i lliure de l'ocupació.

A través de manifestacions pacífiques i accions heroiques, com les vagues de fam d'Aminetu Haidar a l'aeroport d'Arrecife, aquestes dones criden l'atenció al món sobre la causa sahrauí i la injusta ocupació marroquina. A les zones ocupades, han estat sotmeses a diversos tipus de tortures i abusos, però han mantingut la fermesa en la lluita per la independència. Tot i que la comunitat internacional no sempre ha estat a l'alçada de les circumstàncies, no han deixat que la hipocresia i la manca de suport els impedeixin continuar amb la seva missió.

En resum, les dones sahrauís han estat i continuen sent un pilar fonamental en la lluita per la llibertat i la independència al Sàhara Occidental. La seva força, valentia i determinació són un model per a tothom, i el llegat perdurarà. ●

Nazha El Khalidi

(1991) és una periodista sahrauí membre del col·lectiu Equipe Media. Tot i la seva joventut, els anys 2016 i 2018 la van detenir mentre exercia de periodista. El 2016 gravava una manifestació de dones. La policia marroquina li va confiscar la càmera i va

haver de passar una nit a la caserna policial, suportant un tens interrogatori i tortures. El 2018 també va ser detinguda transmetent en directe una manifestació a Aaiun, territori ocupat pel Marroc. "La gent va sortir al carrer per manifestar el suport a la resolució del conflicte. Jo estava gravant a l'avinguda Smara; no vaig durar ni quatre

minuts quan em van detenir, em van colpejar i em van portar per força a un cotxe de policia. Vaig estar a comissaria hores, patint maltractaments i sota interrogació", declara El Khalidi.

Khalidi no ha viscut mai en pau sota l'ocupació marroquina, atès que, fins i tot el dia del casament, es va presentar la policia i va envoltar casa seva per evitar que entressin convidats, impedit-li l'accés fins i tot als seus familiars més propers. El dia del seu casament es va convertir en un arrest domiciliari.

La detenció d'El-Khalidi ha estat denunciada per diverses organitzacions per l'assetjament sistemàtic i intimidació de defensors de drets humans, periodistes i activistes al Sàhara Occidental.

GIRA Mujeres: Idees que mouen el món

Per CCEP Comunicació

Si prenem com a referència l'informe *Emprendedores Rurals a Espanya. Anàlisi amb dades GEM 2021-2022*, els projectes d'emprenedoria de les dones a l'Espanya rural es convertiran en una clara palanca per al desenvolupament econòmic en els pròxims anys, la qual cosa contribuirà a frenar la despoblació.

És per això que, des de 2016, el projecte GIRA Mujeres de Coca-Cola ha buscat donar suport, formació i capacitat a dones d'entre 18 i 67 anys per a què puguin posar en marxa idees de negoci o relançar i redissenyar algun negoci ja existent.

En set anys, més de 20.000 dones han pres part de les accions formatives realitzades en 465 pobles i 155 ciutats de la península ibèrica. Dones a les quals GIRA Mujeres ajuda a crear els seus propis projectes d'emprenedoria, alguns dels quals s'han convertit en idees d'èxit. No sols han contribuït al desenvolupament

professional i personal de les emprenedores, sinó que han servit d'impuls als territoris en els quals s'han posat en marxa.

GIRA Mujeres dota d'informació i formació a dones emprenedores ajudant-les a cobrir les seves necessitats (en emprenedoria, entorn digital, confiança i seguretat) i amb això contribueix a reduir les bretxes de gènere que existeixen en la nostra societat, en oferir-los la possibilitat que, mitjançant la posada en marxa del seu propi negoci, puguin desenvolupar la seva carrera professional.

Per dur a terme aquesta iniciativa, Coca-Cola compta amb el suport i col·laboració d'entitats compromeses amb la igualtat de gènere i l'impuls al desenvolupament econòmic dels àmbits urbans i rurals com la Fundació Dones, Dona Activa, AlmaNatura i Impact Hub.●

Carmen Gómez-Acebo, directora de responsabilitat corporativa de Coca-Cola Europacific Partners Iberia22

“L'objectiu de GIRA Mujeres com a programa de formació i empoderament és proporcionar a les participants una via per millorar les seves habilitats, coneixements i preparació de cara a començar o redissenyar una iniciativa d'emprenedoria. En definitiva, vol que les dones del mitjà urbà i també rural es converteixin en agents econòmics que contribueixin a la transformació i desenvolupament de les seves respectives comunitats. En posar el focus especialment en dones que habiten a les regions més afectades per la despoblació, el programa fomenta l'arrelament en el territori i l'aposta per l'impacte positiu i l'activitat econòmica local, la qual cosa ajuda a posar fre a la despoblació.

Al llarg d'aquests sis anys, hem pogut comprovar l'enorme talent que existeix entre les nostres dones i la seva forta voluntat per desenvolupar idees que els permetin sentir-se realitzades tant professionalment com personalment. Són sensibles al que passa en el seu entorn més proper i busquen solucions que els permetin seguir vinculades al seu territori. També és un objectiu donar oportunitats a les persones que els envolten”.

Un projecte sostenible i de proximitat:

Green Enginy de Gemma Saltó, guanyadora del premi d'emprenedoria GIRA Mujeres 2022

El medi ambient és l'eix del projecte *Green Enginy* de la lleidatana Gemma Saltó. Es tracta d'una iniciativa que busca aïllar parets i façanes en desús mitjançant jardins verticals. D'aquesta manera s'aconsegueix reduir la dependència de consums energètics i lluitar contra la contaminació de les ciutats mitjançant la generació d'oxigen, filtrat de gasos nocius per a la salut i captació de diverses partícules de pols i metalls pesants.

Una de les característiques d'aquest projecte és que es duria a terme mitjançant la col·laboració amb empreses locals de jardineria, la qual cosa promou el treball de proximitat i cerca reduir la petjada de carboni durant la seva instal·lació i posteriors manteniments.

TIMELINE

Fites a tenir en compte

Per Laura Manzanera López

1951 Les egípcies es mobilitzen

Unes 1.500 dones, liderades per l'activista Doria Shafik, irrompen en el Parlament egipci exigint igualtat salarial, reformes de les lleis d'estat civil i drets polítics plens. La iniciativa aplanarà el camí cap a l'obtenció del dret al vot, que arribarà l'any 1956.

1955 Rosa Parks contra la segregació racial

És arrestada per negar-se a cedir el seu seient a un home blanc en un autobús a Montgomery, Alabama (EUA). La seva detenció provoca un boicot que acabarà amb la segregació racial, declarada inconstitucional pel Tribunal Suprem.

1960 Sirimavo Bandaranaike: primera dona en ser elegida cap de Govern

Serà primera ministra de Sri Lanka durant divuit anys, en tres períodes compresos entre 1960 i 2000. Encara que a l'inici "va heretar" el càrrec, com a vídua del primer ministre assassinat, serà reelegida en dues ocasions.

1960 Les germanes Mirabal: símbols de l'oposició dominicana

Minerva, María Teresa i Pàtria Miramar, conegudes com "Les Papallones", són assassinades per esbirros de Rafael Trujillo. Formaven part d'un grup d'oposició al dictador de la República Dominicana i la seva mort provoca un clam popular que accelera el moviment contra aquest, víctima mortal d'una emboscada un any després.

1968 La planificació familiar, un dret bàsic

L'ONU debat per primera vegada sobre els drets reproductius de la dona, que inclouen la interrupció de l'embaràs, el control de les funcions reproductives pròpies, la sanitat i l'educació que permetin prendre decisions lliures sobre reproducció. La planificació familiar es converteix en obligatòria per a tots els països.

1973 Despenalització de l'avortament als Estats Units d'Amèrica

La sentència "Roe contra Wade" reconeix el dret de la dona a la interrupció voluntària de l'embaràs sense que això impliqui pena de presó. Suposa un primer precedent en la seva legalització.

1973 Billie Jean King contra la bretxa salarial en el tennis

Després d'haver guanyat l'Obert dels Estats Units d'Amèrica, la tenista protesta públicament, perquè li paguen 15.000 dòlars menys que a Ilie Nastase, guanyador masculí del torneig. Amenança de boicotejar el campionat tret que les dones guanyin un premi en diners igual al dels homes. La seva demanda és atesa.

1975 L'ONU estableix el 8 de març com a Dia Internacional de la Dona

La data al·ludeix al 25 de març de 1911, quan més de 100 treballadores tèxtils van morir en l'incendi de la fàbrica de Triangle Shirtwaist de Nova York a conseqüència de les precàries condicions laborals. I commemora el 8 de març de 1917, quan les treballadores tèxtils de Petrograd (Sant Petersburg) van organitzar una vaga que, sumada al moviment popular, va acabar amb la monarquia a Rússia.

1977 Les argentines planten cara a la Junta Militar

Les 14 dones es reuneixen a la Plaça de Maig de Buenos Aires per exigir informació sobre el parador de les seves filles i fills desapareguts. Planten la llavor d'un moviment de resistència pacífica durant la dictadura de Videla, en la qual milers d'opositors polítics van ser segrestats, torturats i assassinats.

1977 Les espanyoles recuperen el seu dret al vot

El van exercir en les primeres eleccions democràtiques després de 41 anys. Era la tercera vegada. Les dues primeres van ser durant la República, en 1933 i 1936. Amb la Guerra Civil i la dictadura franquista no van tornar a tenir accés al vot fins a les generals del 77.

1978 La Constitució espanyola reconeix la igualtat entre homes i dones

L'article 14 reconeix que "els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social". Les dones deixaran de necessitar el permís patern o del marit per treballar, obrir un compte corrent, treure's el passaport, disposar dels seus béns o emancipar-se.

1979 S'aprova la Declaració de Drets de la Dona

Nacions Unides adopta el Comitè de la Convenció sobre l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona (CEDAW), que entrarà en vigor en 1981. L'han ratificat 189 estats, entre ells Espanya. Exigeix als governs signataris eliminar totes les formes de discriminació contra les dones en l'esfera pública i privada, inclosa la família.

1981 El divorci torna a ser legal a Espanya

El Congrés dels Diputats aprova la segona Llei del Divorci a Espanya per 162 vots a favor enfront de 128 en contra, i 7 en blanc. Ho fa als 49 anys després de què s'aproves la primera llei, prohibida quan va caure la II República.

1992 Rigoberta Menchú, Nobel de la Pau

La líder guatemalenca es converteix en la primera persona indígena a rebre aquesta distinció. Se li concedeix per defensar la justícia social, els drets dels pobles indígenes i la reconciliació entre els diferents grups ètnics durant la guerra civil que assola el seu país entre 1960 i 1996.

1993 Declaració sobre l'Eliminació de la Violència contra les Dones

Es tracta del primer instrument internacional a abordar la violència contra les dones explícitament i en les seves diferents formes: física, sexual o psicològica, tant si es produeix en la vida pública com en la privada.

1995 Pequín: un abans i un després cap a la igualtat

47.000 persones, entre representants de diferents nacions i activistes, participen en la IV Conferència Mundial de la Dona de l'ONU, celebrada a Pequín (Xina). D'ella surt la Declaració i Plataforma d'Acció de Pequín, full de ruta en el camí cap a la igualtat.

1999 Dia Internacional contra l'explotació sexual i el tràfic de persones

La Conferència Mundial de la Coalició Contra el Tràfic de Persones, juntament amb la Conferència de Dones de Dhaka (Bangladesh), estableix el 23 de setembre per conscienciar sobre el problema del tràfic de persones: explotació laboral, treballs forçats, tràfic d'òrgans... La varietat més nombrosa és l'explotació sexual, que afecta en la seva immensa majoria a dones i nenes.

2003 Triomf d'una acció col·lectiva per la pau a Libèria

Leymah Gbowee posa en marxa el moviment per la pau de les dones a Libèria, un país dessagnat per un llarg i cruent conflicte armat. Tindrà un important seguiment, amb manifestacions i, fins i tot, una vaga de sexe, i aconseguirà que els senyors de la guerra s'asseguin a negociar i signin la pau.

2006 Gulabi Gang: contra el maltractament domèstic

En el districte de Banda (estat d'Uttar Pradesh, al nord de l'Índia), un petit grup de dones, brandant troncs de bambú, intervenen en sentir un veí maltractar la seva dona. L'obliguen a reconèixer el maltractament i a posar-li fi. Aquest modest moviment creix a nivell estatal i desenes de milers de dones vestides de rosa (gulabi) afronten unides un problema generalitzat.

2009 Mèxic condemnat pels femicidis de Ciutat Juárez

La Cort Interamericana de Drets Humans (CIDH) condemna a Mèxic per la mort de vuit dones en Ciudad Juárez, l'any 2001. Una decisió històrica que determina que l'Estat és responsable dels fets ocorreguts per no haver realitzat les recerques adequades.

2011 Les Pussy Riots impulsen el moviment feminista a Rússia

Les components del col·lectiu punk feminista són detingudes després d'una actuació a la catedral ortodoxa de Crist Salvador de Moscou. Amnistia Internacional i Human Right Watch consideren la seva condemna a dos anys de presó un cop contra la llibertat d'expressió.

2011 Contra la violència masclista

Neix el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica, més conegut com a Conveni d'Istanbul, que entrarà en vigor en 2014. És l'instrument jurídic internacional més important per prevenir i lluitar contra totes les formes de discriminació i violència contra les dones.

2012 Tolerància zero amb la mutilació genital femenina

En establir el dia 6 de febrer com a Dia Mundial de Tolerància Zero amb la Mutilació Genital Femenina, l'ONU reconeix aquesta pràctica com un acte de violència contra la dona que no pot estar supeditat a les tradicions culturals. Exhorta a la seva prohibició a tot el món.

2013 Malala Yousafzai: educació per a totes i tots

Després d'haver sobreviscut a un atemptat per oposar-se a les restriccions dels talibans al fet que les nenes vagin a escola al seu país, el Pakistan pronuncia un emotiu discurs en favor de l'educació a l'auditori de les Nacions Unides, a Nova York. Rebrà el Premi Nobel de la Pau i es convertirà en un símbol internacional de la lluita en pro de l'educació de les nenes.

2017 #MeeToo: les dones s'atreveixen a denunciar

El diari *The New York Times* treu a la llum un informe sobre els abusos sexuals comesos durant anys pel productor de Hollywood, Harvey Weinstein, un dels homes més poderosos dels Estats Units d'Amèrica. El cas activa el Moviment #MeeToo, sorgit una dècada abans. Primer a Twitter i més tard als jutjats, s'ompliran de denúncies de dones de tot el món.

2022 Solidaritat amb les iranianes

La mort de la jove iraniana Mahsa Amini, després de ser detinguda per la "policia de la moral" per portar mal posat el *hijab* o mocador islàmic, va encendre l'espurna de la rebel·lió de les dones a l'Iran. També de la solidaritat de moltes occidentals que es van tallar el cabell com a mostra de suport.

2022 Espanya aprova la Llei del "Només sí és sí"

El Congrés dels Diputats aprova la Llei orgànica de Garantia Integral de la Llibertat Sexual, coneguda com 'Només sí és sí'. Tot acte sense consentiment serà considerat agressió sexual, compti o no amb violència o intimidació.

Soraya Rodríguez

Llicenciada en Dret, és eurodiputada espanyola per Cs i membre del grup Grup Renew Europe. Forma part de diverses comissions i delegacions, però ens interessa especialment la seva tasca en la subcomissió de Drets Humans i en la de Drets de les Dones i Igualtat de Gènere. Ha treballat en àmbits vinculats a les dones, salut pública, medi ambient, ... i ha estat promotora de *Mujeres al Frente*

Per Angelina Salut i Mojà

En l'aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, ens cal conèixer que es fa des de la Unió Europea davant la constant vulneració dels drets humans i especialment de les dones, en molts llocs, considerades encara ciutadanes de segona. **Què fa la subcomissió de Drets Humans?** "Per desgràcia", la subcomissió té molta feina. Dic per desgràcia, perquè és l'encarregada de vetllar per la situació dels Drets Humans (DH) al món, és a dir fora del territori de la Unió, i hi ha molt a fer. A Europa la competència dels DH la té la Comissió de Llibertats. A la subcomissió fem informes anuals dels DH en el món, abordant situacions en països on els drets son vulnerats i volent ser veu de persones silenciades que es juguen la vida per defensar-los; i plenaris mensuals on presentem i debatem les urgències, que son resolucions de casos concrets siguin de defensors dels drets humans, defensors ambientals o periodistes o sobre llibertats que estan en perill. Ens hem pronunciat sobre la situació dels drets a Iran o Afganistan, la repressió que les dones estan vivint allà, ... **Quins mecanismes té l'UE per fer respectar els Drets Humans, si la DUDH no és vinculant.** La força que tenim és relativa. Però la UE ha fet passos importants per tal de convertir el Drets Humans en un element prioritari en la relació amb tercers països. En el diàleg polític que tenim hi ha presents els drets humans. **La "Llei Magnitsky" de la UE: un nou règim de sancions a la vulneració dels drets humans.** Quan hi ha una vulneració flagrant, clara i amb vides en risc, tenim instruments per pressionar via sancions. Però en aquesta legislatura hem aconseguit una cosa molt important, una nova llei de sancions individuals per vulneració dels DH, que anomenem *Magnitsky de la UE*.

És similar a la *Magnitsky* que EEUU, Canada i altres tenen fa temps. Permet castigar la violació de DH, establint sancions individuals, directament sobre les persones o institucions concretes que cometem la vulneració, amb noms i cognoms, sense afectar ni als estats ni a la resta de ciutadans. Són sancions econòmiques com immobilització d'actius que puguin tenir fora del seu país i també de caràcter personal com privar-los de visats que els impedirà viatjar.

La Unió Europea ja estava dotada de varis paquets per castigar la vulneració dels DH, que ens permeten sancionar els països, com s'ha fet amb Rússia en el cas de la guerra d'Ucraïna. Són sancions contra el Govern que afecten les importacions, les exportacions, les mobilitzacions de cru, les mobilització de fons econòmics i les divises del propi país. A Rússia ja se li han aplicat 9 paquets de sancions, contra el país i la seva economia.

Un instrument més en el camp de la protecció dels drets humans. Amb aquesta nova llei ara tenim les dues possibilitats, sancionar països o governs i sancionar, com us comentava, persones o entitats concretes, castigant a qui ha produït la vulneració. I també ens permet col·laborar amb altres països que tenen lleis similar i coordinar sancions. Aquesta col·laboració és especialment important quan estem parlant d'immobilitzacions d'actius o de la impossibilitat d'obtenir visats.

Insisteixo, ja teníem instruments abans de la *Llei Magnitsky de la UE*, però aquesta ens ha permès actuar en situacions com la que s'està vivint a Nicaragua i sancionar a la família Ortega - Murillo, amb noms i cognoms, per vulneració flagrant dels Drets humans. Els Ortega-Murillo castiguen als dissidents i ciutadans, privant-los de la seva nacionalitat per excarcarar-los i/o deixar-los sortir del país. Les sancions també ens permeten actuar sobre determinades clàusules en els acords comercials, quan s'ha comés una vulneració dels drets humans en un país concret.

Tot i les eines que tenim, que passa quan els drets vulnerats son els Drets de les Dones? La situació de les dones sempre és un tema prioritari, sempre son les que reben més.

Quan un país pateix una situació de falta de llibertats, una dictadura o una oligarquia, els drets de tota la població i les llibertats individuals estan amenaçats i vulnerats. Però els drets de les dones sempre són doblement vulnerats i perseguits. Ser dona comporta una doble carrega de discriminació i opressió.

I ... si, ara parlàvem de països de fora de l'UE pel que fa als drets de les dones, però dins Europa, en els països on es viu en democràcia i en llibertat, hi ha llocs on també es vulnereu de forma flagrant els drets humans i on hem hagut d'ajudar persones per defensar els drets de les dones.

Els drets de les dones en territori europeu també estan en perill. De vegades reps un xoc: passes d'una reunió dels drets humans, on estàs treballant amb organitzacions de dones que posen la seva vida en perill per defensar els drets i les llibertats de les dones en tercers països, i vas a una reunió de la comissió d'Igualtat del Parlament i allà et trobes amb associacions de dones que, per defensar els drets sexual i/o els drets reproductius, s'han d'enfrontar a judicis aquí a Europa, si aquí!!!. Trobem lleis molt repressives pel que fa a la salut i els drets reproductius... i això està passant en el sí d'Europa, a Polònia per exemple. És molt dur.

Entrevista realitzada la primera setmana de setembre.

Dones pioneres de la Unió Europea, un reconeixement a la seva tasca

"Durant molts anys s'ha parlat dels pares fundadors de la Unió Europea, però s'ha deixat de banda les dones pioneres de la UE", *Sergi Barrera, Cap de l'oficina del Parlament Europeu a Barcelona*

Per Angelina Salut i Mojà

L'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona i l'Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona (EUROM), enguany, va voler commemorar el dia d'Europa, 9 de maig, amb l'exposició **Dones Pioneres de la Unió Europea**. Un homenatge a deu dones que van contribuir i participar en el desenvolupament de la Comunitat Europea que avui coneixem. Rostres en gran format, realitzats per l'artista francès Pierre Marquès a qui li agrada explorar la memòria a través dels paisatges i retrats. En aquesta ocasió va optar per dibuixos simples, en negre sobre blanc, perquè volia *transmetre el silenci i el buit de les dones durant tots aquests anys*.

La mostra que va ocupar el vestíbul de l'edifici històric de la Universitat de Barcelona entre els mesos d'abril i maig d'enguany, continua la seva itinerància i també és pot veure a <https://europeanmemories.net/exhibitions/pioneer-women-eu/>

Homenatge a deu dones, activistes, polítiques, artistes, estudiants, antifeixistes i/o supervivents de l'holocaust, que reconeix la seva gran tasca per la nova Europa en el convuls segle XX. Cinc d'elles van arribar a eurodiputades o/i presidentes del Parlament i tres donen nom a espais del Parlament. Diferents, però totes tenien en comú la voluntat de defensar l'educació, la cultura i els valors europeus de la igualtat, la diversitat, la llibertat, la democràcia i el respecte pels drets humans i la pau.

Marga Kolmpé, científica, professora i política dels Països Baixos. Defensora dels drets humans, va ser la primera dona membre de la CECA (1952), institució europea anterior a l'actual Parlament.

Simone Veil, política francesa, supervivent de l'holocaust. Primera dona en presidir el Parlament Europeu (1979-1982). Europeista convençuda, va lluitar pels drets de les dones, dels immigrants i per preservar la memòria de l'Holocaust. L'esplanada del Parlament a Brussel·les porta el seu nom.

Nilde Iotti, política italiana, europeista i ferma defensora dels drets de les dones i de la igualtat, així com de l'elecció directa dels diputats pels ciutadans. Va ser eurodiputada (1969-1979) i vicepresidenta del Consell d'Europa (1997).

Nicole Fontaine, política francesa, europeista activa fins la seva mort. Va presidir el Parlament Europeu (1999). Defensora dels drets dels ciutadans europeus, especialment l'educació, els drets de les dones i la igualtat de gènere.

Louise Weiss, periodista, política i activista francesa. Va lluitar per la pau i els drets de les dones. Va ajudar a salvar nens jueus durant la 2a Guerra Mundial. Eurodiputada (1979). L'edifici principal del Parlament a Estrasburg porta el seu nom.

Melina Mercouri, actriu i política grega, que defensava la cultura com a eina de diàleg i cooperació europea. Primera

dona ministra de cultura a Grècia. Promotora del projecte "la Capital Europea de la Cultura".

Sophie Scholl, estudiant i activista alemanya. Membre de la Rosa Blanca, grup de la universitari de resistència no violenta contra els nazis. Detinguda i acusada de traïció per la Gestapo, va ser guillotinata amb el seu germà el 1943, als 21 anys. Un edifici del Parlament a Brussel·les porta el seu nom. **Ursula Hirschmann**, alemanya, jueva, activista antifeixista, cofundadora del federalisme europeu i de Dones per Europa, va participar en la creació del Manifest de Ventotene, "...per una Europa lliure i unida", considerat text fundacional del federalisme europeu.

Anna Lind, política sueca, activista proEuropa i defensora dels drets humans. Durant la presidència Sueca del Consell d'Europa (2001) va liderar la política exterior i va intervenir en la resolució de conflictes internacionals. Va morir assassinada.

Clara Campoamor Rodríguez, advocada i política espanyola, que va lluitar pel sufragi universal i els drets de les dones. Va ser una de les tres primeres dones diputades a les Corts espanyoles (1931-1933). Va morir a l'exili. Un edifici del Parlament Europeu a Brussel·les porta el seu nom. ●

Schuman i el seu pla per fomentar la pau a Europa El Dia d'Europa

El dia d'Europa és la commemoració de la Declaració Schuman, (París, 9 de maig de 1950). Aquest pla va permetre crear la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer -CECA-, institució precursora del que acabaria sent l'actual Unió Europea.

Schuman, cinc anys després de la rendició del nazisme i final de la Segona Guerra Mundial, per evitar un nou conflicte entre països a Europa, va presentar un pla per sotmetre la producció francesa i alemanya del carbó i l'acer sota un únic control supranacional. Carbó i acer, productes imprescindibles per la cursa armamentista. El pla, idea de J. Monnet, era obert a tots els països europeus. Es va creure que sumant els interessos econòmics dels diferents països i controlant la producció de determinats productes s'aconseguiria fomentar la pau a Europa i ajudar a incrementar-ne el nivell de vida.

El 1951 el pla es va plasmar en el Tractat de París, signat per Alemanya Occidental, França, Bèlgica, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos, i va donar lloc a la CECA, la primera d'un seguit d'institucions supranacionals. La cooperació d'aquests diferents països europeus va ser l'inici d'una Europa més unida que ha acabat donant lloc a un espai de lliure circulació de persones, mercaderies i capital.

Directori d'entitats catalanes que realitzen projectes de cooperació internacional

El present directori no pretén ser exclouent. S'ha realitzat una selecció aleatòria d'algunes de les organitzacions que treballen en matèria de cooperació i drets humans, donat el gran nombre d'associacions existents en aquest àmbit a Catalunya

Per Clara Esparza Mengual

Assembla de Cooperació per la Pau (ACPP)

Àmbit de treball: Associació que desenvolupa projectes de cooperació internacional, educació pel desenvolupament i intervenció social a un total de 18 països arreu del món.

Actualment treballen per crear una xarxa d'aliances feministes amb l'Associació de Dones Juristes del Níger.
<https://www.acpp.com/>

Associació Catalana d'Enginyeria sense Fronteres

Àmbit de treball: Associació de cooperació per al desenvolupament que treballa per garantir l'accés universal a serveis bàsics, acompanyant el canvi social i l'enfortiment de les poblacions. La seva especialització és la interrelació entre enginyeria i cooperació.

<https://esf-cat.org/>

Associació de Dones Immigrants Subsaharianes (ADIS)

Àmbit de treball: Associació de dones africanes que vol esdevenir punt de trobada i de referència de totes les dones africanes, independentment de la seva provenença, així com per afavorir el seu procés d'empoderament, a Catalunya i al continent africà.

<https://adisaha.catsen.es/>

Associació Institut de les Desigualtats

Àmbit de treball: Associació que investiga i treballa per reduir les desigualtats geogràfiques, socioeconòmiques i de gènere a través de projectes de cooperació, sensibilització, incidència, investigació i acció comunitària.

<https://stop-desigualtats.org/>

Cooperació

Àmbit de treball: Associació feminista dedicada a la cooperació internacional que treballa per a l'empoderament de les dones, el ple exercici dels seus drets i l'equitat de gènere, com a condicions imprescindibles per assolir la justícia social, el desenvolupament humà sostenible i la pau.

<https://www.cooperaccio.org/>

Fundació ADSIS

Àmbit de treball: Fundació dedicada a la cooperació internacional des del punt de vista de la millora de les condicions de vida, l'equitat de gènere i la participació de tots els pobles, abarçant totes les dimensions de les cures i amb un enfocament de sostenibilitat ecològica i de gènere.

<http://www.fundacionadsis.org/>

Hèlia Dones

Àmbit de treball: Associació que ofereix suport a les dones supervivents de violències a través de promoure el feminisme comunitari i la sororitat entre dones per a la transformació social. També realitzen projectes de solidaritat feminista a Palestina.

<https://heliadones.org/>

Servei Civil Internacional de Catalunya

Àmbit de treball: Moviment internacional que treballa per afavorir la cultura de pau, la justícia global i la transformació social, a través del voluntariat internacional, l'activisme local i l'educació per la pau.

<https://www.scicat.org/>

Fundació Autònoma Solidària (FAS)

Àmbit de treball: Entitat social universitària que té la missió de contribuir a formar una ciutadania més activa, crítica i que sigui agent de transformació social, fomentant la justícia global i a través de la cooperació internacional i l'educació pel desenvolupament.

<http://uab.cat/fas>

People Help

Àmbit de treball: Organització dedicada a la creació de xarxes de suport per a les persones afganeses. Acompanyen en els processos d'evacuació, acolliment i integració de les persones refugiades de l'Afganistan, així com sensibilitzant i donant visibilitat a la realitat sobre el conflicte.

<https://www.peoplehelp.eu/>

SUDS, Solidaritat i Cooperació

Àmbit de treball: Associació de solidaritat, feminista i internacionalista, compromesa amb un model de transformació social que contribueixi a la generació d'alternatives al sistema capitalista, racista i patriarcal i que permeti erradicar les desigualtats.

<https://suds.cat/>

Entitats Internacionals amb seu a Catalunya

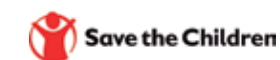
Amnistia Internacional

<https://www.amnesty.org/>

Intermon Oxfam

<https://www.oxfamintermon.org/>

Save the Children

<https://www.savethechildren.es/>

Creu Roja Catalunya

<https://www2.cruzroja.es/es/web/creu-roja>

Medicus Mundi

<https://medicmundi.es/>

Metges sense fronteres

<https://www.msf.es/>

Inés Alberdi Alonso, la sociologia com a eina d'activisme feminista

Precursora de la sociologia feminista a Espanya, la sociòloga i catedràtica Inés Alberdi (Sevilla, 1948) ha contribuït a la defensa dels drets de les dones des de l'àmbit acadèmic, polític i social. Guardonada l'any 2019 amb el Premi Nacional de Sociologia, va ser la primera espanyola a dirigir el Fons de les Nacions Unides per a les dones (UNIFEM) i ha assessorat en igualtat de gènere a governs i organismes nacionals i internacionals

Per a Inés Alberdi (Sevilla, 1948), la sociologia és una gran aliada del feminisme i dels drets de les dones. I és que, tal com explica la catedràtica, ambdós moviments van convergir els anys 70 amb l'objectiu de transformar la societat. En aquest sentit, considera que la sociologia és una eina fonamental per fer avançar el feminisme, ja que "aporta els instruments d'anàlisi de ciència social que permeten conèixer la realitat i lluitar per canviar-la".

Referent de la sociologia de gènere

Llicenciada en Ciències Polítiques i Econòmiques i doctora cum laude en Ciències Polítiques i Sociologia per la Universitat Complutense de Madrid (UCM), va ser en el context de la universitat que va entrar en contacte amb els grups universitaris que començaven a debatre sobre els drets de les dones als anys 60. Ja el mateix any de la seva graduació, al 1971, es va incorporar com a professora al Departament de Sociologia de la UCM, en un moment en què es gestava el moviment d'alliberament de les dones, al qual ella va contribuir.

L'any 1993 Alberdi va obtenir la càtedra de Sociologia en la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la UCM, de la qual actualment és professa honorífica. També ha estat catedràtica de la Universitat de Saragossa, així com professora i investigadora en universitats dels Estats Units d'Amèrica. Durant la seva trajectòria, ha investigat i publicat una desena de llibres a l'entorn de temes com la igualtat, les relacions familiars, el divorci o la maternitat i la paternitat.

Inés Alberdi ha combinat la tasca acadèmica amb càrrecs de responsabilitat a diversos organismes nacionals i internacionals. Des dels anys 80, ha assessorat com a experta en qüestions de gènere a institucions com les Nacions Unides,

la Unió Europea, el Banc Interamericà de Desenvolupament, l'Institut de la Mujer, o els Ministeris de Justícia, Assumptes Socials i Educació i Ciència.

També ha estat directora del Departament d'Investigació del Centro de Investigaciones Sociológicas i diputada de l'Assemblea de Madrid, des d'on va treballar, principalment, en les comissions de dones i assumptes socials i familiars.

L'any 2008 ella va assumir la direcció executiva del Fons de les Nacions Unides per a les dones (UNIFEM) abans de la seva fusió en ONU Dones, un càrrec que va ocupar fins l'any 2010 i des del qual va contribuir a millorar les condicions de vida de les dones de tot el món. Per tota aquesta trajectòria professional, i en reconeixement al seu activisme a favor dels drets de les dones, Inés Alberdi va ser guardonada amb el Premi Nacional de Sociologia l'any 2019.

Ben coneixedora de la situació de les dones arreu del món, Inés Alberdi considera que "a Espanya, la situació dels drets de les dones, en general, és força satisfactòria". La catedràtica no veu perillar les conquestes del feminisme amb el ressorgiment de moviments d'extrema dreta, ja que "el concepte d'igualtat entre dones i homes està molt enraïgat i es valoren positivament els assoliments del feminisme".

Però, tot i l'evolució dels drets de les dones a Espanya, "encara cal avançar en temes com la igualtat salarial, la distribució del treball no remunerat -com ara el treball de les cures- o per erradicar la violència masclista, que continua sent una xacra", assegura la catedràtica. Inés Alberdi apunta també que cal prestar especial atenció a les dones que no veuen reconeguts els seus drets o que estan en situació de major vulnerabilitat, com són les dones migrades, les dones discapacitades o aquelles que no tenen recursos. ●

Per Paloma H. Pastor
Foto: José María Sánchez Bustos

"La sociologia aporta al feminisme l'anàlisi de la realitat per conèixer-la i transformar-la"

Michele Bachelet, els drets humans per bandera

Represaliada de la dictadura de Pinochet, ministra de Salut i de Defensa, presidenta de Xile, directora executiva de l'ONU Dones, i Alta Comissionada de les Nacions Unides pels Drets Humans. Michelle Bachelet ha estat moltes coses, però destaca el seu compromís i la seva defensa fèrria dels drets humans en totes les seves tasques. Una mandatària referent de la lluita per la igualtat

Ningú sap més de drets humans que qui s'ha vist privat d'ells i coneix en primera persona què vol dir que no es respectin. Michelle Bachelet Jeria (Santiago de Xile, 29 de setembre de 1951) va ser en la seva joventut una opositora al dictador Pinochet, formant part de grups clandestins de suport als perseguïts. Va viure la detenció i la tortura fins a la mort del seu pare, un general de brigada aèria que es va oposar al cop militar, i va experimentar en la seva pròpia pell, juntament amb la seva mare, la detenció, les tortures i l'exili.

Amb aquesta experiència vital, Bachelet, metgessa cirurgiana de formació, ha portat la defensa dels drets humans com a bandera en la seva trajectòria política. El seu testimoni directe de la resistència antiPinochet l'explica així: "Vaig ser part dels esforços per construir una democràcia que respectés els drets humans".

Després del seu pas pels ministeris de Salut i Defensa, va esdevenir la primera presidenta de Xile l'any 2006, un càrrec que repetiria en una segona legislatura del 2014 al 2018, etapes en què va transformar-lo en un país millor gràcies als avenços en matèria social. Una de les seves grans fites va ser la reforma en educació per afavorir l'educació pública gratuïta, que no només va oferir oportunitats per a les famílies més vulnerables, sinó que va suposar un canvi cultural, implantant la idea de l'educació com un bé públic i no com un bé de mercat en un país aferrat al neoliberalisme.

També destaquen els progressos en els drets de les dones i LGTBI. Sota la seva presidència es va despenalitzar l'avortament en tres casos (violació, risc per a la vida de la mare o inviabilitat fetal) i es va aprovar el matrimoni entre parelles del mateix sexe, entre altres mesures. Bachelet va considerar la igualtat de gènere com una política d'estat durant el seus governs, creant el Ministeri de la Dona i Equitat de Gènere i actuant davant la violència

masclista, amb la iniciativa dels Centres de la Dona per atendre víctimes, per exemple. La llei de quotes per als partits polítics, la d'igualtat de remuneracions o la reforma provisional de les pensions són altres fites de la seva defensa del feminisme. En paraules seves: "La igualtat de gènere és fonamental per aconseguir el desenvolupament econòmic i social".

Durant els governs de Bachelet es va aprovar l'avortament en tres supòsits i es va legalitzar el matrimoni homosexual. En l'àmbit mediambiental, va impulsar les energies renovables, passant de constituir un 5% al 20% de la matriu energètica del país en quatre anys. En definitiva, Bachelet va deixar un Xile amb una major sensibilitat cap als drets socials, un canvi de paradigma importantíssim en un país marcat per les desigualtats.

La seva feina conscienciosa pels drets humans al seu territori li va valer el càrrec de directora executiva de l'ONU Dones en la seva creació el 2010 i durant tres anys i el d'Alta Comissionada de les Nacions Unides pels Drets Humans del 2018 fins a la seva retirada el 2022. En deixar aquest darrer càrrec, Michelle Bachelet va declarar que "la feina en drets humans no s'acaba mai" i que s'ha de seguir "posant el dit a la ferida, no mirar cap a un altre costat quan les coses no van bé, quan les persones són excloses i atacades".

Qui l'ha tractada la defineix com una persona tranquil·la, afable, d'amable somriure i mirada directa. El seu estil dialogant i cooperativista, juntament amb la fortalesa de les seves idees l'han convertit en un referent de la defensa dels drets humans i en una de les mandatàries més reconegudes a escala internacional. ●

Per Jessica Pérez

Teresa Montaña, un periodisme compromès amb la transparència, el retiment de comptes i la lluita contra la corrupció

Teresa Montaña és una periodista mexicana nascuda a l'Estat de Mèxic, un dels territoris amb major índex delictiu del país, segons dades de l'Observatori Nacional Ciutadà. El seu periodisme és d'investigació, de documentació i de denúncia. Va iniciar la seva carrera com a corresponsal per al diari *El Heraldo de México*, on va destacar per les seves investigacions sobre corrupció, transparència d'informació i retiment de comptes

Després del segrest, la periodista va refugiar-se durant uns mesos a Espanya. Primer a Madrid, gràcies al Programa d'Acollida a Periodistes d'Àmerica Llatina de Reporters sense Fronteres, i que està subvencionat per l'Ajuntament de Madrid. I, posteriorment, a Barcelona, on es va acollir al Programa "Barcelona Protegeix a periodistes de Mèxic" de l'Ajuntament de Barcelona i en col·laboració amb l'organització de defensa de drets humans de la Taula per Mèxic.

Teresa Montaña va ser recentment guardonada amb un dels quatre premis internacionals de la Llibertat de Premsa que atorga el Comitè per a la Protecció dels Periodistes (CPJ), una organització independent amb seu a la ciutat de Nova York que defensa la llibertat de premsa i els drets dels periodistes i les periodistes de tot el món. El guardó compartit reconeix les persones que exerceixen la seva tasca periodística en contextos difícils. El CPJ explica al seu web que "el treball de Montaña amb els seus reportatges ha generat amenaces, vigilància i assetjament per part de les autoritats estatals i locals" (CPJ).

Aquest mateix any, el treball periodístic de Montaña va rebre un altre reconeixement, el Premi Coraje en Periodismo 2023. És un guardó que atorga des de 1990 la Fundació Internacional de Mujeres en los Medios, que reconeix la tasca de les periodistes que treballen per a la veritat en entorns bèl·lics, de censura i en governs autoritaris.

El periodisme de Teresa Montaña es caracteritza per la denúncia de la corrupció, per la seva exigència de retiment de comptes al govern de l'Estat de Mèxic i per la denúncia del clima de violència de gènere en el que viuen milions de mexicanes. A *The Observer*, *Proceso* i *The Guardian*, segueix informant sobre temes importants malgrat els riscos personals que implica. La integritat periodística defineix el seu treball. La seva feina és un recordatori de la importància del periodisme compromès amb la societat, però sobretot amb la veritat. ●

Per Luisa Martínez-García
Foto El Mundo-Pablo Sánchez Olmos

Montaña va patir un segrest exprés,
on li van robar i amenaçar de mort

Lydia Cacho, una periodista mexicana que viu exiliada a Madrid per culpa de les amenaces rebudes

Lydia Cacho és una periodista mexicana, feminista i activista social que exerceix des de fa més de 25 anys. La seva trajectòria ha estat acompanyada per diversos actes de violència, assetjament i amenaces de mort. Per aquesta raó, viu exiliada a Madrid des de l'any 2019 després de què robessin a casa seva i matessin els seus gossos. En contrapartida, són múltiples els premis internacionals, més d'una vintena, que reconeixen el valor del treball de les seves pràctiques periodístiques amb perspectiva de gènere i el seu activisme en defensa dels drets humans

Des de 2003 ha publicat 17 llibres de diversos gèneres literaris, la majoria centrats en temes de drets humans, corrupció, trata de persones i violència de gènere. Tots ells estan escrits des d'una perspectiva feminista. Cal destacar els llibres *Los demonios del Edén* (2004) on va destapar una xarxa de pornografia infantil en la que hi van participar empresaris i polítics mexicans. Per a aquesta publicació, la periodista va ser segrestada i torturada l'any 2005. Divuit anys van haver de passar per a què les autoritats mexicanes detinguessin Adolfo Karam, exsecretari de Seguretat de l'estat de Puebla a Mèxic, per la seva participació en el segrest i tortura de Cacho. La periodista explica el 13 de juliol de 2023 a Twitter (ara X) que "... seguim cap endavant, contra tots. Els funcionaris públics no haurien de protegir la delinqüència organitzada. Haurien de protegir les nostres nenes i nens". Malgrat aquests episodis violents, la periodista no ha deixat d'investigar sobre casos d'abús de poder i corrupció a Mèxic, específicament sobre la forma en què les elits polítiques i econòmiques exploten les dones i perpetuen la violència de gènere. (*Esclavas del poder*, 2005 i *Esclavas del poder: Un viaje al corazón de la trata sexual de mujeres y niñas en el mundo*, 2013)

Al llibre autobiogràfic *Memorias de una infamia* (2011), reflexiona sobre el seu activisme pels drets humans i

Malgrat tots els episodis de violència
que ha patit, Lydia Cacho no ha deixat
d'investigar sobre casos d'abús de poder
i de corrupció a Mèxic

sobre la seva trajectòria periodística. Explora i descriu els desafiaments i les adversitats a les que s'ha enfrontat al llarg de la seva carrera, així com les seves lluites personals. El llibre es va adaptar, des de fa poc més de dos anys, al teatre amb el format de monòleg documental. A l'agost de 2023, aquesta obra va ser cancel·lada per l'Ajuntament de Toledo, governat pel PP i pel partit d'extrema dreta, Vox. Al seu Twitter (ara X) explica que "aquesta és la primera vegada que l'obra és cancel·lada pel PP. És un monòleg de teatre documental independent. #LaInfamia (Lydia Cacho, 31 de juliol de 2023, Twitter). I un dia després d'aquesta publicació afegeix: "No és per a mi, no és per a tu, és per a totes les societats que han trobat en l'art una eina de la cultura de pau i igualtat que permet conivire millor. #NoCensura #LaInfamiaTeatro #NiñezPrimero #LibertadDeExpresion (Lydia Cacho, 1 d'agost de 2023, Twitter). Sense dubte, l'obra literària de Cacho i la seva perspectiva feminista també resulta incòmoda per a un sector de la població espanyola.

Lydia Cacho participa activament en conferències i esdeveniments internacionals per portar el seu missatge d'empoderament i de justícia a un públic més ampli. La seva influència traspasa fronteres, convertint-la en una veu indispensable per a les persones que busquen posar fi a la impunitat i a la corrupció que afecten a societats de tot el món. Cacho ha desafiat les elits poderoses d'empresaris i de polítics que van intentar silenciar-la sense èxit. ●

Per Luisa Martínez-García
Foto Eneas de Troya

Marta Busquets Gallego, en defensa dels drets sexuals i reproductius

Advocada especialitzada en gènere i drets sexuals i reproductius, Marta Busquets és també presidenta de Dona Llum - Associació Catalana per un Part Respectat

“Tenim dret a gaudir de la nostra sexualitat sense ser objecte de discriminació i/o judici”

Per Paloma H. Pastor

A Marta Busquets Gallego sempre li ha interessat el món del dret, en especial la defensa dels drets humans i, en concret, els drets de les dones. Després de cursar la llicenciatura i un màster en Dret a ESADE (Universitat Ramon Llull) va fer el màster interuniversitari en Dones, Gènere i Ciutadania, a la Universitat de Barcelona, una formació que li va permetre especialitzar-se en aquest àmbit.

Experta en gènere i drets sexuals i reproductius, ella combina la seva professió com a advocada amb la participació a diferents entitats i organismes, des d'on defensa els drets de les dones. Un d'aquests espais és l'associació Dona Llum, que presideix des de l'any 2017 i a la qual va arribar arran de la seva experiència personal com a mare: “Jo venia d'una trajectòria més estàndard a nivell legal i laboral. Al ser mare per primer cop no vaig quedar conforme amb l'atenció rebuda, i a partir d'aquí vaig entrar en contacte amb Dona Llum - Associació Catalana per un Part Respectat, on no només em van ajudar, sinó que, com passa sovint, també vaig conèixer a gent que m'estimo i aprecio, i m'hi vaig quedar”.

L'advocada reconeix que la tasca d'aquesta entitat no sempre és fàcil: “Hi ha poca cultura del respecte als drets humans i també una manca de perspectiva de gènere. Des de fora, no sempre s'entén la feina que fem a l'associació. En qualsevol cas, vull contribuir a què la situació millori i aconseguir així una societat més amable, on totes podem viure en condicions dignes i respectuoses”, assegura. En aquesta associació, Marta Busquets no només acompanya les usuàries des de la vessant jurídica, sinó també des del punt de vista emocional.

A partir de la seva experiència en aquesta entitat, va continuar posant els seus coneixements al servei d'aquest àmbit i es va anar especialitzant, alhora que participava d'altres espais d'activisme sobre salut i feminisme. Actualment, participa en el grup de salut del Consell Nacional de Dones de Catalunya i és membre del Consell Assessor en Polítiques de Gènere i del Grup de Treball per abordar la violència obstètrica i la vulneració de drets sexuals i reproductius, impulsats per la Generalitat de Catalunya. Altres projectes on ha participat han estat l'Agenda 2030 Feminista i la resolució ‘Humanitzar i dignificar l'atenció durant embaràs i naixement’, elaborada pel Comitè de Bioètica de Catalunya.

Marta Busquets defensa el dret de les dones “a accedir a una educació sexual i reproductiva que ens permeti prendre decisions autònomes i informades sobre els nostres cossos i les nostres vides amb dignitat, a gaudir de la nostra sexualitat sense ser objecte de discriminació i/o judici”. En aquest sentit, apunta que s'ha avançat molt, però que encara hi ha moltes qüestions a resoldre. Posa com a exemple els problemes per garantir el principi de territorialitat en relació amb l'avortament: “A Espanya està molt present el tema de l'objecció de consciència, hi ha Comunitats Autònomes on la situació és encara més crítica que a Catalunya”.

Pel que fa a la violència obstètrica, l'advocada lamenta que “a la llei estatal de salut sexual i reproductiva –que incloïa mesures molt innovadores, com ara els permisos menstruals–, la violència obstètrica sigui l'únic concepte que no s'ha pogut incloure, tot i que sí es contempla a la normativa catalana”. Per tot plegat, Marta Busquets defensa un canvi social i estructural que permeti que “els drets humans i fonamentals siguin la base comú denominadora i no siguin considerats un luxe per quan ‘tot va bé’”. ●

Kim Manresa és l'ull ple de valors

Vaig conèixer el fotògraf Kim Manresa Mirabet (Barcelona, 1961) l'any 1999 quan des de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya li vam atorgar el Premi Lliri per les fotografies sobre l'ablació de Kadi. Aquest reportatge fotogràfic d'ell amb text d'Isabel Ramos per al *Magazine de La Vanguardia* va sacsejar moltes consciències i va ser el punt de partida del seu treball internacional. A data d'avui, Manresa encara es preocupa i s'ocupa de Kadi. Ell li va pagar els estudis i la va ajudar en allò que va poder.

Manresa sempre treballa en blanc i negre –el color diu que despista- i va pel món retratant tot allò que cal denunciar. El seu compromís social és total des de la primera instantània que va disparar amb 13 anys al barri barceloní de Nou Barris: una nena portant una pancarta casolana que reivindicava “Pisos sí, barraques no”. Després de fotografiar les lluites obreres dels barris barcelonins acompanyat pels grans periodistes Huertas Clavería i Vázquez Montalbán, i aprenent de la gran fotògrafa Colita, Manresa va viatjar cap a l'Àfrica i va fotografiar els costums de les tribus, va denunciar les noies cremades amb àcid per no voler estar amb l'home imposat a Bangladesh, va retratar la contaminació dels rius, la crema dels boscos per interessos determinats, la xacra de la prostitució infantil, les guerres que deixen criatures orfes ben desemparades...

El seu ull ple de valors ha denunciat la vulneració dels drets humans que es realitzen als cinc continents. No hi ha país que no hagi visitat i fotografiat.

En Kim Manresa és admirador del gran Joan Manuel Serrat, qui va compondre la cançó “Pare” l'any 1973, per tant, té 50 anys d'existència. Aquesta preciosa cançó d'en Serrat de denúncia del maltractament que fem al medi ambient és el fil conductor de l'exposició “50 anys de treball fotoperiodístic de Kim Manresa”, que el Col·legi de Periodistes de Catalunya ha organitzat per homenatjar-lo i que per a mi és un honor comissariar-la. ●

Denúncia de l'ablació de Kadi a Burkina Faso (1997). Fotografia de Kim Manresa

El seu ull ple de valors ha denunciat la vulneració dels drets humans que es realitzen als cinc continents

Per Esther Molas

Bamba N'dir, defensora d'un feminisme comunitari

Fundadora de l'Associació de Dones Immigrants Subsaharianes (ADIS), Bamba N'dir es defineix com a feminista decolonial. Enguany ha estat guardonada amb la Creu de Sant Jordi per la Generalitat de Catalunya per la seva tasca en la defensa dels drets humans i drets de les persones migrants, especialment de les dones.

Bamba N'dir va migrar del seu país d'origen, Senegal, a Catalunya l'any 1998, motivada per les ganes de continuar la seva lluita fora d'un context en el que sentia que les persones del seu entorn no l'entien. El detonant va ser la pèrdua de la seva filla, que la va impulsar a voler canviar la realitat de la seva comunitat.

Quan li preguntes perquè va migrar, ho té molt clar: "Acollint-me al meu dret de mobilitat", així com de retornar al país d'origen. Ara, vint-i-cinc anys després, el seu és un discurs propi d'una activista que ha viscut en primera persona el que suposa viure entre dues societats molt diverses, sense sentir-se mai pertànyer del tot a cap de les dues: "Quan tornes al teu país d'origen ja no ets la mateixa persona que eres, la teva mirada ha canviat", afirma.

Sentir-se una estrangera a la teva pròpia casa, unit a la incertesa que es crea al voltant de la teva decisió de retornar. Un desig més present entre les persones que migren del que la societat és capaç de percebre. El dret al retorn al país d'origen, segons ella, forma part d'aquesta llibertat de l'individu a viure i romandre on cadascú vulgui. Una llibertat que sovint es veu vulnerada pel racisme estructural, però també per l'estigma en la societat d'origen.

Però no és només en el retorn que els i les migrants es troben amb polítiques impositives i limitants dels seus drets, sinó que el primer periple al qual sovint s'han d'enfrontar és el del propi país d'acollida. Bamba defensa la formació i l'educació per ajudar als i les professionals a comptar amb una perspectiva interseccional i antiracista, per tal que siguin capaços d'atendre tota la diversitat existent avui dia a Catalunya, així com d'acompanyar als i les migrants en el seu dol migratori que, tal i com ella afirma, està molt present.

No hi ha feminisme sense comunitat

Defensora dels drets sexuals i reproductius, tant al Senegal com a Catalunya, Bamba és activista en el moviment per a l'erradicació de la Mutilació Genital Femenina, defensant el dret a la integritat física i al propi cos de les dones i les nenes. Les dones africanes a Catalunya han estat les precur-

sores d'aquest moviment, que avui dia ha culminat amb el disseny d'un protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina, impulsat per la Generalitat de Catalunya.

Incorporar la mirada i l'expertesa de les dones migrants i racialitzades a les organitzacions, especialment aquelles que treballen en desenvolupament, és, per a Bamba, essencial. De la mateixa manera, segons ella, el feminisme no pot existir sense la idea de "comunitat", de la qual n'és defensora. Afirma que cal teixir relacions amb altres organitzacions i amb altres dones per tal de generar un canvi real: "És cert que les nostres germanes feministes que ja eren aquí abans que nosaltres tenen unes formes de lluita. Però nosaltres, que provenim d'altres indrets, som molt conscients que els moviments no els crea una sola persona, sinó una comunitat sencera".

Segons Bamba, hi ha un denominador comú que ens uneix a totes les dones, negres o no, que és el patriarcat. No obstant això, afirma que les qui ho viuen pitjor són, sens dubte, les dones migrants.

Bamba reconeix la seva mare al darrere de les seves lluites. Afirma que ha seguit les seves passes, l'inspiren les lletres de les cançons que ella cantava, les accions que feia per la seva comunitat i per enfortir les dones del seu voltant. És per això, diu, que ella té les dones al centre de la seva lluita. Una lluita que no prové únicament d'ella, sinó dels seus avantpassats que ja van resistir front els colonitzadors francesos. ●

Per Clara Esparza Mengual

Foto: Roger Grasas

Ebbaba Hameida i el seu compromís amb els Drets Humans

"Les dones som una poma sencera i no la meitat de ningú"

Amb cinc anys va haver de sortir dels campaments, perquè patia celiàquia i el seu cos no podia resistir les dures condicions del desert. Així va viure amb famílies d'acollida, un temps a Itàlia i després a Espanya on va acabar els seus estudis. Una situació que des de llavors, l'ha obligat a viure entre dos contextos amb cultures molt diferents. I aquesta forma de viure tan nòmada és la que en cada lloc l'apropava al seu avi i sense saber-ho encara, també al periodisme.

"Quan era petita, recordo que quan anava a veure el meu avi que és nòmada, sempre estava escoltant la ràdio. M'he criat amb l'enyorança d'estar lluny de la meua família i el que volia era ser aquella veu, capaç d'arribar al desert, capaç d'explicar històries. Els meus referents potser van ser les veus anònimes, moltes veus femenines que jo escoltava a la ràdio amb el meu avi al desert. I jo volia ser una més, tant per explicar històries com per acompanyar-los. Aspirava a ser aquella veu que aaribaria a consolar i a fer companyia al meu avi."

Al novembre de 2012, va rebre el Premi Desalambre, que premia el treball de periodistes i organitzadors socials en defensa dels drets humans, en la categoria de Millor crònica o reportatge escrit, per al treball "El dolor de Fátima", deu anys sense notícies del seu fill desaparegut al Mediterrani.

Al juny de 2022 va recollir el Premi Especial de Dircom en reconeixement a la seva tasca com a corresponsal a la guerra d'Ucraïna. També és reconeguda amb el Premi Paco Rabal de periodisme cultural de la Fundació AISGE en la categoria Jove Promesa pel reportatge "Salvar el llegat cultural rus en Ucraïna: El arte debe quedar al margen de la guerra". Enguany ha rebut el Premi de Periodisme Feminista María Luz Morales, que atorga l'Observatori Cultural de Gènere.

Ha viatjat per molts països per explicar històries que li importen i que sent que han de ser explicades. I en aquest anar i venir sempre troba un moment per tornar a la seva llar, a les seves arrels.

La veu d'Ebbaba Hameida ressona amb força en el desert. Només cal escoltar a la seva germana Khadja per entendre la importància del llegat que està construint. "Va ser la primera persona que em va explicar que les dones som una poma sencera i no pas la meitat de ningú. Recordo aquella tarda de te a la nostra haima. Parlàvem amb les nostres cosines sobre la vida, sobre els homes i les dones. A l'acabar, Ebbaba em va dir: "Khadja, tu saps perfectament que el que diuen no és la veritat. Nosaltres som independents i no necessitem a ningú que ens completi. Ella em va ensenyar a ser-ho amb paraules i des de lluny amb la força que transmet el seu exemple. Sí, és la més diferent a casa, però tota la família està increïblement orgullosa d'ella. Veig a la meua mare o a les cosines compartint els seus vídeos mentre diuen: mira fins on ha arribat la nostra nena..." ●

Ebbaba recollint el VI Premi de Periodisme Feminista María Luz Morales

Ebbaba Hameida va néixer, segons la seva àvia, l'any 1991, l'any de l'alt al foc entre el Marroc i el Sàhara Occidental. Va néixer en una casa d'adob en els camps de persones refugiades sahrauís, situats al sud de Tinduf, en el desert algerià.

Periodista especialitzada en crisis migratòries, pertany a la Junta directiva de Reporters Sense Fronteres i és una de les cares de RTVE que ens ha apropat a la guerra d'Ucraïna, a la fam de Somàlia, a la tragèdia de Melilla o a la situació de les dones a Líbia o a l'Afganistan, sempre amb gran professionalitat i una marcada mirada feminista.

Per Ana Valiño

Malala Yousafzai

Nascuda el 12 de juliol del 1997, Malala Yousafzai és referent internacional en qüestions relacionades amb l'educació infantil, els drets de les dones i l'atenció als refugiats. Ha estat la persona més jove en rebre el Premi Nobel de la Pau l'any 2014, amb només 17 anys. I també, en ser nomenada missatgera de la Pau de les Nacions Unides, al 2017. En la cerimònia celebrada a la seu d'aquest organisme, a Nova York, Malala va pronunciar un discurs on reclamava la igualtat entre nens i nenes per aconseguir avenços en les comunitats i societats del món: "Si voleu veure un futur brillant, heu de començar a treballar i no esperar a ningú"

Per Aurora Anton

Activista i cofundadora del Fons Malala amb el seu pare, Ziauddin, s'ha convertit en un símbol internacional de la lluita a favor de l'educació de les nenes. L'any 2009, amb només 11 anys, Malala enviava a un reporter de la BBC de Londres les notes que escrivia als fulls dels seus quaderns, per a publicar-les en un bloc de la cadena amb un pseudònim: Gul Makai. En els seus escrits explicava com era la vida a Mingora - la ciutat del nord de Pakistan on va néixer i on vivia-, destacant els abusos que patien les dones que no complien les normes que imposaven els grups armats insurgents. Sobretot denunciava la prohibició de què les nenes anessin a escola.

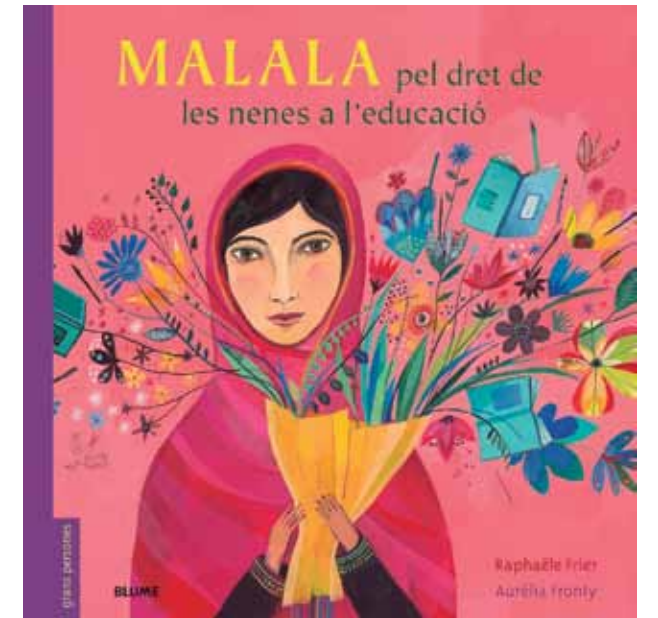
La publicació d'un documental sobre la seva vida al *The New York Times* va donar-li molta notorietat. Però al mateix temps la va posar en el punt de mira dels talibans. A causa de la seva assistència continuada a l'escola i sobretot pel seu activisme, va rebre diverses amenaces per part dels extremistes. I el 9 d'octubre de 2012 es van materialitzar: dos milicians talibans la van disparar quan tornava de l'escola a casa en autobús. Va rebre dos trets al cap i dues de les amigues que l'acompanyaven també van resultar ferides per l'impacte de les bales. Greument ferida, Malala va ser traslladada a Gran Bretanya, amb els seus familiars - també amenaçats de

"Els diners que s'inverteixen en tancs, armes i soldats s'hauria de gastar en llibres, llapis, escoles i mestres"

mort. Inicialment els metges van témer per la seva supervivència. Però es va poder recuperar i va sobreviure per a explicar la seva història. El març de 2013 va tornar a l'escola, a Birmingham. I va seguir lluitant per demanar l'educació per a totes les nenes del món.

El 12 de juliol de 2013, justament el dia de l'aniversari de la jove activista, la seu de les Nacions Unides a Nova York va acollir la celebració del primer Dia de Malala, on ella va proclamar: "Durem a terme una gloriosa lluita contra l'analfabetisme, la pobresa i el terrorisme; agafarem els nostres llibres i llapis, que són les armes més poderoses".

Maí va imaginar que la seva experiència tindria tanta repercussió mundial. L'any 2013 va ser considerada per la revista *Time* com una de les cent persones més influents al segle XXI. Ha rebut diversos premis internacionals per la seva defensa de l'educació infantil i els drets de les

dones: el Premi Ambaixadors de Consciència d'Amnistia Internacional (2013), el Premi Sàkharov a la Llibertat de Consciència del Parlament Europeu (2013), el Premi UNICEF d'Espanya per la seva defensa del dret de les nenes a l'educació (2013), el Premi Internacional Catalunya (2013) i el Premi Shorty a l'Heroi Adolescent (2015).

L'atemptat que va patir, la protecció internacional que va rebre i la projecció del seu activisme arreu del món van canviar radicalment la seva vida. Però també la de moltes altres nenes: més de 2 milions de persones van signar una petició a favor del dret a l'educació i l'Assemblea Nacional va ratificar el primer Projecte de Llei sobre el Dret a una educació gratuïta i obligatòria al país.

Als 22 anys va completar els seus estudis de Filosofia, Política i Economia a la Universitat d'Oxford. I actualment resideix a Birmingham amb el seu marit, Asger Malik, gerent del Pakistan Cricket Board.

Entre els seus llibres destaquen *Jo soc Malala* (2013), *El llapis màgic de la Malala* (2017) i *Totes som desplaçades* (2019). El passat mes d'abril, l'editorial Ariel Books va anunciar que Malala estava treballant en el seu llibre "més personal", que encara no té ni títol ni data de publicació. Es tracta d'una nova publicació de les seves memòries, que Ariel qualifica com "una història impressionant de recuperació i recerca d'identitat, una exploració sincera de la seva vida adulta i una mirada íntima a la seva vida actual".

El seu compte de Twitter @Malala té més de 2 milions de seguidors i en el seu perfil s'hi presenta així: "Encara una nena que vol aprendre. La persona més jove guardonada com a Premi Nobel, cofundadora de @malalafund i presidenta de *Extracurricular Productions*."

Malala: Premi Nobel de la Pau, missatgera de les Nacions Unides i activista pel dret a l'educació ●

Aquestes són algunes de les seves frases més cèlebres:

- "Un nen, un professor, un llibre i una ploma poden canviar el món" (Discurs davant l'ONU)
- "L'educació no és oriental o occidental. L'educació és l'educació i és el dret de tots els éssers humans" (Discurs a la Biblioteca de Birmingham)
- "Els diners que s'inverteixen en tancs, armes i soldats s'hauria de gastar en llibres, llapis, escoles i mestres" (Discurs davant del Banc Mundial)
- "Hi va haver un moment què les dones activistes van demanar als homes que lluitessin pels seus drets. Però aquesta vegada ho farem pel nostre compte" (Discurs davant l'Assemblea General de l'ONU)

FESTES

amb CONSENTIMENT
RESPECTE
DIVERSITAT
en COMUNITAT

#EIMasclismeNoFaFesta

PER UNA NOVA CULTURA
DEL CONSENTIMENT

Línia d'atenció contra la
violència masclista **900 900 120**

Logos en negre.
Respectar separacions
entre logotips.
Círculo.

Máxima altura
por logo vertical.

Máxima altura por
logo horizontal.

Generalitat
de Catalunya

Per la igualtat,
sempre endavant